

G V E R O
B I P A R T E T A N
partitua eta berecia,

L E H E N B I C I C O A N
E M A I T E N D A , A D I T C E R A ,
cenbat calte eguiten duen, luça-
mendutan ibilicac, eguitecoen
gueroco uizicac.

*Rigarvenen quidatenda, eta aitinatcen, luça
menduae acirte, bere hala, bere eguin bi-
deari, lothunahi gaitana.*

Escritura sainduric, Eliçaco Doctor etaric-
eta libitu debotinozco etaric. Axular Sa,
raco errotorac yildas,

*Ne tardes conuersi ad Dominum, & ne differas
de die in diem, Eccles 5.*

B O R D E L E N,
G. M I L A N G E S E tregueren Imprima
gaillez baithan,
M. D C. X L I I I.

GOMENDIOZCO CARTA.

ENE IAVN

BERTRAND DE
ECHAUS, TVRSO
Arzipizpicu, Franciaco lehen-
bico erremusinari: Ordenaco
aitonen seme, eta erregeren
Conseillari famatuari.

CERVCO LORIA.

EVRE iaur maitea,
ioan çat çairquit lurren,
bana ez gozotie, eta ez
bibotzetie. Hel-dunint-
cen. Ezterantaçu gurri-
qui. Ordea eztae dtra saltac, enca da ho-

4 GOMENDIOZCO CARTA

bona. Guerotie guerora ibilinaiz, eta hala dabillanari, guerthatcen o' faicana, eguiz çait niri ere.

Baiña gustarequin ere, neure obligacino handiee, ontasun errecebiuet, eta beñi ere, ene alderacosçat, obrequin bareau, eracutsi duçun vorondate vorondatesuac, ezterautate uzten, ondotic bedere, çuçaz orbouçapen eguin gabi, liburuetz huren, camporas atherateco, aufartci aren hartcera.

Ceren iduriceçait ecen oraiño bici çarela, beguier aicincan çacudala: eta balatan, hala baitcinitut beçala, minçate nahi natçaitçu.

Aita prestu ohorezco bat hiltcen deñean, ondotic guelditcon den seme emaçurça, ambitez leccutan da bere aicaren amoreac gatic, ongui etborria, eta arraiqui errecebiua. Liburuetz haur da, emaçurça. Possimus. Aita biltz guero

GOMENDIOZCO CARTA. §

Sortibus. Bañña çu beçalaco aicaren | emea,
emaçurç içanagatic ere, ecin dateque
gairqui. Ceren ondoric ere, çure prestu-
tasuna, oborea eta fama ona, -ualiatuco
batiçaiça.

Eta çure prestutasunaz, oboreaz, eta
aitcinca eta ondoco, fama on famatuaz,
norç cer erranendu?

Nor da euscal-herrian aldeç edo mol-
dez, çordun eta obligatu et çaiçunic? Be-
hartu eta emplegatu et çaiçunic? Eta va-
liatu et çaiçunic? Çure etchea, egon eta
ibili çaren leccu guztietan, berbiere içatu-
da, euscaldunen etchea, pausa leccua eta
portua. Guztiet çure gana laster. Çuri be-
re arrencurat, epuitcoac, coisac, eta
ondicoac contra. Eta çuc guztiaç arraiqui
eta alegueraqui errecibi. Çuhurqui consen-
ta, quida, gouerna eta buruetan athera.

Çu içançara, eta içanen çara, euscaldunen
oborea, habea, iabea, sostengua eta

6 GOMENDIOZCO CARTA.

ca. tabres fina, naturala eta eguiazcoa.

Cu içañçara Echaus, mendi Pyrinioetan, Alduideco hegaletan, betbiere centinela, eta beguiraille beçala, iraçarriric dagoen iauregui eta gaztelu handi, eder, noble hartaco seme. Fiango Bizcondeac eta seme gurtiac içacu dira bethi ere, egun daihor guero, erreguez emplegatuac, estimatuac, fin eta leyal frogatuac. Eça bai eguiazco sedearen eta leguearen deffendatçaille, eta aitematçaille buruçagusac ere.

Naffarroa behereco parte betan, bersece anbiçz leccutan beçala, legue Catolica saindua, iduriz flacacera, cordocacera eta erocera cithoanean, badaqui munduac, nola çare aita Iauua, bere eccheaz, oncz eta biciaz ere contu gusi eguinic, Ioancen donapalaioa, non baitcen orduan Naffarroaco Parlamaenta. Eta han aufartcia handi basequin, bere bibotz guiristino noblearequin, hañcen, Ezpata bilucia es-

GOMENDIOZCO CARTA. 7

cuan harturic, Oihuz, Matharias bat bere
 demboran beçala, erraitençuela. 2. Machi:
 cap. 1. Omnis
 qui habet zelum legis, statuens testamen-
 tum exeat post me. Ea guiriflinoac, gui-
 riflino icenarequin, içana duçnenac, ber-
 ce eguitico guztiaç vicirie harbil çaquiz-
 quidate, Iarraiqui çaquizquidate e-
 ra eguiazco leguearen eta sedearen
 mantenascen eta jostengalcen, lagun
 çaquizquidate. Eta hanbat eguinçuen,
 non bere herria eta ingururecoac ere, be-
 tan sartcera cihuan ericafunetic beguiratu
 baitcituen. Eta guero bandic hartaco
 berraz eta mendecuz bere Lauregui ederra
 erreçioten. Hanelacoac ciren çure aita
 Iaina eta bai bertco çure aitcinecoac ere.

Bada ezluçu çuc ere ceure arraçaz uc-
 catu, etçara ceure laituetic eta etborquitic
 bastandu, bereci eta ez aldaratu. Ceren
 çuc ere Baionaco Ipiçpicu cinencan, eta
 çuiflan cenembilefancan, lccuffiric eçen,

8 GOMENDIOZCO CARTA.

ehiçatic catmpoan cebileçan tenat batçuec,
 nabiciuzçela, bere azquca fizean, gorpuz-
 za. etiçan farthua eta ehorret. Ceure us-
 fiabausfiric, Naffarroaco birur estatuaç
 Vilduric, loan cinen Goribera: Eta bars
 anhez irabailu iraganic, contra-carta
 içanic, eccarricenduen, guero ere, behar-
 cen erremedioa, eta handic harat, balaco
 de jordenuen debeatceco ordenaniça eta
 manamendua. Beraz etçara çu ere, ceure
 aiticneoren, gurtistinota funaren, guibe-
 latcaite, içacu.

Bada ez eta okorearen irauingueçaille-
 ere. Aiticic badirudi eceçuc ebidea ait-
 inatu duçula, marra iragan duçula,
 eta Behausco etchearen arropa gorriaz
 vestitceco bidetan içan çarela. Ceren
 ezta eztaquienc, eceç erreguec bartaracot-
 çat hautatu eta icendatu cinimela. Eta
 colpea buis eguin bada ere, ezçela, çure
 falsaz edo çu haraaco ez gaitcaner, buis
 eguin

GOMENDIOZCO CARTA. 9

eguin ceren *urciric alde batetara* çure merrecimendu handiac: eta elizari erregueri eta comun guztuari, antzitz occasinotan eguin derauzet çun cerbiçuaç eta endreçuaç, naturaleçac berac ere antzitz donu, dohain, eta abantail suetsez dotatu, hornizu eta completu baitçaitu. Adimendu eber bat, memorio bandi bat, eta *vorondate onera*, obovera eta prestatofunera *erori bat*, *isuri bat*, eta emanbat eman baiterat çu.

Baita certaco sartcen naiz ni iças hon-
dar gabe hunetan? Ecin ahera naiteque-
yen oibancan e Cure laudorioen aipame-
nean? Berac dira bere buruz asco gorra
mintço: berac dira bere baitan asco clar
eta ozen. *Viz ditçadan beraz nie hec*,
huzic eztaguidan. Eta iragaiten naicela
aitcna, derradan huzic eguin gabe. Cer
ere esquiribatuco baita euscaraç, buru güt-
tia, euscaldunen buruçagui beçala, çari

10 GOMENDIOZCO CARTA.

dagotçula, çuri çorçaitçula, eta arraçoifietz orat ere, çuri presentatu behar çausçula. Eta guztiz ere çure cerbitçari itipi hunen arabilla appur baur, guetotic guerora egueteoets luçatceac, cenbat calte daccarçueyen, çuc hain ongui daquiçura pontu baur, nori egomen, çatca, çuri ez padagotçu? Norc quidatuco, norc ofstacodu, çuc ez padçaçuç?

Cure guerican doha : çure itçalaren azpian venturascenda. Erre cibi eçaçubada, deffenda eçaçu, alde çaqutçaç, eguiocu beguitarte. Ediren bedi liburasco hunesan. Echhaus eta Echhausen omena eta icena. Ceren balutan eta harequin batcan, ibilico den leccu guztietan, burua gora ecarricodu, burupe içanendu, eta nehoen guti veldurric, lendartera, bere beguitarte, aufarçqui atheracodu.

Bai ordea Ioançara : leccuz aldatuççara : hemengo aldia eguin duçu.

GOMENDIOZCO CARTA. II

Eguia da, hala da. Eta aldez damudut, eta aldez asseguin. Damu, ceren ez-paitzaica nehoi ere handic, niri beçambat calte ezhorri.

Asseguin. Ceren nola ezpaicara bi mendetaco eta çuc ceurea, hain ongui, hain a-horezqui eta dobatzqui iragan baitutu, esperantça baitut, ceruco lortan, Iaincoaren compainian, credit handiarequin çandela: eta hortic helduco çai çairquidala, escua emanen derautaçula: eta arranoac, airean dohanean, bere çumêtara beçala, çuc ere ene gava beguia eduquico duçula. Eta guero nicere, (hemengo aldia eguin hurtan baitut) Iaincoaren garaciarequin eta çure ararteco çafunarequin batean, çurre çorthe ona erdieçico dudala: eta orduan gurtzuez esquerrac errendatuco derantzquitrudala. Iaincoac hala nabiduela.

Çure cerbitçari çtipiena, eta obligatuena P. DE AXVIAR.

12

APPROBATIONES.

Visis per nos Vicarium
 Generalem Illustrissi-
 mi ac Reuerendissimi D.
 D. Francisci Foucquet E-
 piscopi Bayonensis, atte-
 stationibus de mandato
 eiusdem Domini factis &
 supra insertis, dictum de
 non procrastinanda pœ-
 nitentia librum imptimi
 permisimus. Datum Ba-
 yonæ anno Domini 1642.
 die secunda Decembris.

P E R R I Q V E T
 Vicar. general.

13

HVnc librum de non procras-
tinanda pœnitentia, Autho-
re Domino Petro de Axular, viro
magni nominis in nostra cantab-
ria, ac celebri nuper Rectore de
sara, mandato Illustrissimi Domi-
ni Domini mei Episcopi Bayonen-
sis accurate euolui, & in eo nihil
aduersum fidei pietatique, sed re-
cta omnia ornata, & ad bonos mo-
res multum conducentia, iudicasse
ego infra scriptus testor. Datum
apud Sanctum Ioannem delus die
quarto Decembris anno Domini
millesimo sexcentesimo quadrage-
simo secundo.

Saluarus de Dissaneche.

B 3

14
Ego infra scriptus iussu Illustrissimi ac Reuerendissimi Domini Domini mei Episcopi Bayonnensis attentè legi librum de poenitentia non differenda cantabrico Idiomate à Domino Petro de Axulat meritissimo olim Rectore de Sara compositum, in quo omnia orthodoxæ fidei & bonis moribus consona reperi, atque Vberem Authoris facundiam magna cum eruditione ac singulari pietate conjunctam non semel admiratus sum. Ideo in lucem perutiliter prodire posse censeo ac iudico. Datum apud Sanctum Ioannem de Luz die 25. Decembris millesimo sexcentesimo quadragesimo secundo.

PETRVS DVRTHVBIÆ.
 Doctor Theologus.

15

IRACVRTÇAILLEARI.

Egun batez, compaiñia onba-
 tean, euscaldunic baiten etcen
 leccuan nengoela, eccatri çu-
 en solhasac, içan cen perpausa;
 etçuela deusec ere hanbat cal-
 te eguiten atimaco, eta ez gortuzeco etc,
 nola eguitecoen, gueroco vizeac, egunetic
 egunera, biharretic bihartera luçatceac. E-
 ta on çarequeyela, gauça lurnetçaz liburu
 baten, euscaraz, guztaz ere euscaratic baiten
 etçiaquitenentçat, eguitea: Eta hartan, gue-
 ro dioenac, bego dioela eracustea, compaiñia
 berean galdeguin cen berchala, ea nori emai-
 nen ceican liburuaren eguiteco cargua. Eta
 bertze guztien artetic, nasi ceiz quidan, niri
 neroni, adiceira emaiten, lehenbician kheci-
 nuz eta ayetuz, eta guero azquenean, clarqui
 eta aguerriç, nic behar nituela, eguiteco
 hartan elcuac sarehu. Ordea nota expai-
 nintcen neure buruaz sida, defencufatu nint-
 cen ahal beçanbat. Baiña alferric ceren hain
 cinçz eta batetan lothu ceisquidan non ez-
 etz erçaiteco bide guztiaz, herçu bartee-
 rausquidaten. Eta hala deliberatu nuen, be-

B 4

16 IRACVRTÇAILLEARI.

zu. eragotz cañri beçala, liburuetto baten, bi partetan partituric, gueto, hunen gainenn eguitera.

Eta nabi nituzquyen bi parteac elccarre-quin, eta baretan ahera Baiña iccuffiric cein gauça guti edirreico den enscaraz esquiribaturic, gogan behartu naiz eta veldireu, ez ziren bideac asco segur eta garbi, baden birarcean, cenbaic erabu edo behaztopa hari. Era halatan hartudue gogo, lehenbico parte hunen, lehenic venteratçeco, era betri ia-quitera beçala aiccinetat igortceco Hunec cer iragaiten den, cer beguirarre icaiten duen, eta nor nola mintço den, auisu eman ditçadan. Guero auisu haren aratçaz, ethorquicunerat governatceco: Era bi garren partearen camporat aheratceco, edo battenan guelditceco eta estaltceco.

Badaquit anhiçec miret ficoducta etz edirrenen arrotz eta estraiño, ni lan huni lotera. Ceren anhiç izan baita orainocoz, eta baita oraire, ni ez beçalacoric, ni baiño huberaco garagoric, eta ançartu agoric, ezpaizure guztiarequin ere, orainocozan, huncasco materiatan, hunela aufarceiaric eta escudanciaric hartu. Baitirudi ecan asco behar liçarequeyela araçoin haut ene guibelatceco eta gueldi aracitceco ere. Baiña ene contra çela çrudien araçoin hunec beronec, ni esportçarren eta aiccinatcen na, hu-

IRACVRTÇAILLEARI. 17

nec bihorz emaiten derait, haur edireiten-
dun nic neure alde eta labore, ceren enfeiu-
cstean beçala eguiten diren lehenbico o-
brèc eta enfeitec, cenbait hutz eta falsa i-
çan agatic ère, badirndi ecen, ceren lehenac
diren barçaquiquon diçela, eta bar bederac
disimulatceco, ez icussi iduri eguiteco, eta
are defencusatceco dituela.

Badaquit halaber ecin beda narqueyela
eufcaraco mingatec molde guztietara. Ce-
ren anhetz moldez eta differentiaqui mingate-
cen baitira eufcal herrian, Naffarroa gara-
yan, Naffarroa behelean, Çuberoan, Lap-
purdin, Bizcayan, Guipuzcoan, Alaba-her-
rian, eta bertce anhetz lecutan Barac errai-
zendu behatcea, eta bertceac so eguitea. Ba-
rac haserretcea, eta bertceac samurtcea, Ba-
rac ilquitcea, bertceac, Ialguitea, Barac a-
thia, bertceac, bortha, Barac erraita bert-
ceac esakcea, Barac iracurtcea, bertceac leiti-
cea, Barac liscartcea bertceac abacartcea.
Barac haugoa, bertceac barridea, Barac si-
ronen semea, bertceac çalduna. Finean bar
bederac bere guisara, ançura eta moldera,
Eztitutze eufcaldunguztiec legueac eta az-
turac bar, eta ez eufcarazco mingatcea ere,
ceren errefumat baitituzec different.

Bada esquiribatceaz denaz beçan batean
ere ez naiz eguitecogabe. Ceren bada hune-
tan ere differentia, Barac esquiribatendu-

18 IRACVRTÇAILLEARI.

chhero, bertceac ghero. Batac chedea, bertceac, gedea. Batac ichilie, bertceac igilie. Batac lachoa, bertceac lajoa. Batac, choil, bertceac, joil. Batac quecho, bertceac quejo. Batac chuchen, bertceac, juchen. Eta hunela bada, bertceac ere cenbait huez, batac eta bertceac, norc here bertico edo errefumaco arauaz differentqui esquiribatcen baituzte.

Ordea cereñ ez paitira hamar-bat hitz edo baitcen, hunela differentqui, eta bi aldetara esquiribatcen direnac; halatan nic ere cenbait aldiz esquiribatuenitur alde batera liburuan barrera, eta bertce aldera liburuaren bazterrean, in margine; bat bederac cenbait contentamendu duen amorreac gatic.

Fincañ esquiribatce hunen gainean, dioc ceen, nola latinac bi, i, eta bi, v, eguiren baititu bat, eta harteen barentzat. Adjicio, Conjicio, Vultus, Vulnus. Eta Españolac ere bi, L, eguiren baititu bat, flamo, floro: hala eufcarac ere bi, r, eguiren dituela bat, tripia, tripittoa, guifonctoa, haurttoa. Ceren esquiribatceca, chipia, chipichoa, guifonchoa, haurchoa ezra ongui heldu, eufcaraz ongui mingatceuditenen artean.

Baitia cereñ comunzqui, hala esquiribatceca, nola mingatceca, norc berea iduriteñ baityalca hoberenic eta ederrenic; eta ete haur ez paita çurca beçala: ez othoi hargatic

IRACVRTCAILLEARI. 19

arbuja eta ez gaitz erran. Huretaz content
 ez paçara, eguicit çuc ceute molderz, eta çu-
 re herriari vlatcen eta seguitcen den beçala.
 Ceren ez naiz ni hargatic beçaitzueo, eta
 ez murrurturic gaitzez iarrico. Aitetic
 haur da nie nahi nuqueyengaitetarie bar, e-
 ne enfeiti appur hunc quilica cinicçan eta
 guticia, bertue enfeiu hobe ago baten eguitce-
 ra eta ene hemengo falten ere etremediatce-
 ra. Ceren halatan, ez ligateque eufcara hant
 labur, efcas, eta ez herfi, nola munduac vste
 baitu, eta bascaduca, dela.

Orai badiruçi eufcarac ahalque dela, ar-
 rotz dela, ez telatonda tean aulart, eniregt,
 victore eta ez trebe. Ceren are bere herri-
 coen artean ere, ez paçtaquite batçueç, nola
 esquiriba, eta ez nola iracur.

Baldin eguin baliz eufcaraz hantbat liburu,
 nola eguin baita, latinez, franceles edo bertec-
 ce ordaraz eta hizcunçaz, hec beçain abe-
 rats eta complititçanen cen eufcara ere, eta
 baldin hala ez pada, eufcaldunec berde dute
 falta eta ez eufcarac.

Ezeu liburuetohaur, Ieratu handientçat
 eguiten, Eta ez chori, deus eztaquite nentçat Joil,
 ere.

Ez eta, ez ticut bethiere, efcirura faindua
 eta doctoren erranaç ere, hitzez hitz eufca-
 rara bihurtcen. Ceren eufcara eta bertue hiz-
 cunçaç different baitira. Ordea ezta ez han-

30 IRACVRTCAILLEARI.

dic seguitcen gaixro ago dela eufcara. Aitci-
 tic badisudi ceen bertce hitz eufca eta len-
 goya comen guztiaz bara bertcearequin na-
 hafiac direla, Baiña eufcara bere lehenbici-
 co hastean eta garbitafuncan dagoela.

Baiña eufcara eta eufcararen mingateco
 eta esquiribatceco moldeac eta diferentziac
 ytciric: Ceren her aqala eta lorea beqala bai-
 tira: Har eqaçu, liburucro hunen frultua,
 barreneco mania: haur dasta eqaçu, haur es-
 cuzta eqaçu, iracurcen dugula, ez lehiaz, ez
 gainguroqui eta ez arbuiauceco contuan ere.
 Baiña intencione on batequin, ceurea, ceute
 eguina baitcendu beqala, Eta baldin halatan
 eta orduan, bat ere goçoric edo çapporerie e-
 direiten badioçu, ceren hura guztia baincoa
 ganic heldu baitareque, eta ez eneganic fal-
 taric baicen, bari esquerreac errenda iatçotçu,
 eta nitçaz ere othoiz eguiteaz, atren othoi,
 orhoiz çaitceci.

V A L E.

21

G V E R O
HASTENDA GVE-
ROTIC GVERORA
 dabillanaz, eguitenden, li-
 buruaten lehca partea.

Nolo berceac' berce' d'ere'la, n'ferqueriatit' ihes
egitca gatic' ere, bebat' densrabuillatca

L' HENBICICO CAPITVLA.

Vre Izungoicoac, munduco
 berce gauça guztien ondo-
 an, guçona beta, bere gain-
 qti, bere imaginara eta idu-
 rira, bat ere beccaturic, eta
 beccatuten eurfuric ere ga-
 be, anbitz dotu, dohain, eta abantail' luerce
 dotaturic, eguinçuean: ibeni çuen bere-
 hala, lurrac çuen parteric, eta aurquientça-
 ric hobereñean, lurreco parabisuzn, lecca

22 BEHAR DE LA

placerez becheati. Era manatu çuen lant ceçala, labora ceçala, eta beguita ongu parabisu hura. *Posuit enim in paradiso voluptatis, ut operaretur & custodiret illam.*

Genel. 2.

Ordra nola lur-lantea, appaintea, laboratez, eta beguitateco beharrea eta preman ere iantez, beccaturie lotteen eta heldu diru chertuac, landareac, fruituac, eta ondoreac baitira: eta oraino orduan ez-paitcen beccaturie, eta ez beccaturien ayerurie, omerie eta ez aipamente ere: baditudi ecentecela halaber, oraino orduan, parabisu haren lanteaco, eta beguitateco premitie.

Certaco beraz, emancioen orduan, lanteoac gñizonari, manamendu hura? Ihardestendu

S. Thom. 2.

p. 1. q. 10. h. 2.

3.

San Thomasec, erraitenduela. *Nec tamen illa operatio esset laboriosa, sicut post peccatum, sed finisset curiosa, propter experientiam virtutis naturae.*

Custodie etiam illa non fuisset contra inuasorem, sed esset ad hoc, quod homo sibi paradisum custodiret, ne ipsum amitteret peccando. Et cen ez ordno trabaitate hura, pena-garri içanen, orai beccatn eguinez guero beçala. Baiña hura içanen cen atsegun harte bat, eta here placetera, eta antiaza ceçuela, here indarratē eta antcearen frogatec bat. Eta beguitateca ere, ez ez etfaietatec, baiña bere gñite, eta bereçat

Chrys. 10.

14. in cap.

2. Genel.

10. m. 3.

beccatuz gaitetie beguitateca, içanen cen. Hurela dio San Thomasec, Baiña San Cristotomoc erraitendu bertec atraçoinbat, ni

TRABAILLATV. 27

partaican pontuari, hobequi hurbiltzen çai-
cana, erraiten duela. *Propterea preceptis Deus
us operaretur illum, fecerim laboris omnis fuisset ex-
pers, ex nimio orio, us ignamiam fuisset prolapsat.*
Eguia da etcen oraiño orduan, lur-parabilu
hartan eguitecoric, etcen trabaillatceco pre-
misit. Ordea halaric ere, etquen nahli laio-
coac, han cegoena, cegoen gueldiric; Ez tra-
baillatcetic alferceera, eta naguiteera ethor
etcedin, eta ceingauça gaixroa cen, eta den
alferqueria, aditcera çmaitea gatic.

Cassan. lib.
18. cap. 14.

Contatcendu Cassanoc, Paulo abade çahar
hura, Palma adar baiçue harturic, hetçaz, çar-
re, çasqui eta otharec eguizen hartcen cela;
eta guero azquenean, eguin ondoan, astea-
ren buruan, guztiaç erratcen eta defeguiteu
cituela. Ceren baraz, uola herrietaric vrrun
baitcegoen, gueli ago baircecarqueyen gara
raioaren gailuac, obraren valioac baiño; e-
ta beriz bertcea, ceren trabailu hura guztiaç,
oracinoan eta othoira etan vnhatu ondoan,
alferqueriatie ihes eguitea gatic ç hartcen
baitçuen, eta ez ondoco irabacia gatic.

Gure laungoicoac eman ciuen legue çahar-
rean seyetan ehun eta guhiago manan-
mendu eta cirimonia fuerte eta hequin ba-
zean hanbat eguiteco, non erraiten baitu Ion-
done Petric, ez berac, eta ez haren aircine-
coec ere, ecin bururic eguin çuclata, eta ez
lasan hain carga handia. *Quod neque patres no-*

24

BEHAR DE LA

Acto. 5.

Abuden. in
prefatio in
Leuit.

Arri, neque nos portare possidimus. Eta nahi hadu-
que laquia, ca cergatic cargatu cituen Iain-
coac hanbat manamenduz, ihardestendu do-
lor batec. *Vt per operationes variorum sacrifi-*
*ciarum otiositas tolleretur, que multis malis in-*itum eribus et fomentum.* Cargatu cituen han-
bat manamenduz, sacrificioz, eta estimonia
fuerter, hequitin batean, khien edim, hanbat
calieren eta damuren halte eta pitz-gatti den
alferatuna.*

Nola gure Izungoicoac bezitu baitcien
Iurreco animaliac, aireco hegaztinac, ita-
foco arraiñac, eta oihaneco çuhaitzac ere, be-
re brattimendá fuerter baçquez. Animaliac
Iarruz eta illez: hegaztinac Iomaz: arraiñac
ezcaraz; eta çuhaitzac açalez.

Eta hola çuhaitzac bere dauden leccre-
tatic hiquitu gabe, eta traballatu ere gabe,
bere azpico Iurraren goçna eta guicentafuna,
bere gaa, bere erroez thiratu eta edoquiz,
hazten, handitceu eta manentacen bastira:
Animaliac ere bere bazcac eis itecoac, bere
hala cho gabe, erre eta egoli gabe, Iaten bai-
rituzte; eta bai bere ercheac eta etçauntçac
ere, non nahiden arraitten eta ilhantcen çay-
en leccuan harteen: eta gnehienac, bere ha-
la bere ameen ondoric baitoaci; cein baitira
abantail handiac. Hala Iaincoac nahi içan
balu, eman cerauz caion guiconarí ere aban-
tail fuerter hauc guztioç, eta guchi ago ere.

Bezitu

TRABAILLATV. 25

Bezticu çuqueyen, erchedun eguin çuqueyen, eta deus golta gabe, beltarçuen garzia-
 teçtin, ibençuqueyen. Ordeç erçuen hala
 ibeni nahi çatu. Eta ceç gaur ez? Añfer eteç-
 gornu moica gatic. Eta San Anbrofior, di-
 ven beçala, erceditu duen adinendua em-
 plega deçangatic. *Soli autem hominis, ut ratio-
 nale quod accepit exerceat, vita curfus in labore
 præferibunt.* Ceren baldin oroi, gauça gurtiaç
 hais nequeç, eta hanbat goltaric, erdiellen di-
 tu gularic, hain nagui eta alfer hagaric; er-
 gueneç idique, nahidugun gurtia, nahi beçala
 elceçen arcean bageñdu? Deus çaita ce pa-
 luçaitu? Ecçangueneçaque Euangelico a-
 berats liare beçala. *Anima habet multa bona, po-
 sita in annos plurimos, requiesce, comede, bibe, epu-
 lare.* Deçagun lan era edan: arçagun paita
 era atleguin har; çeren herdu çatugu çeufen
 eçatic, çatugu egun hautan elquean ibilceço
 peritic.

Anbrofior
 prelat. in
 Leuit.

See. 10.

§. 1.

ERtairendu Arilloleç, on çela, alferque-
 taren herçtic Kheçitico, era dell era at-
 ceço; eta herçien ere bere etteçeren edo
 herçereç conera laiquitceçic, beçuraceço,
 çenhar obra handiren hatlea, çenhar doçre-
 ren edo garteluzen eguitico, eta herçan çende-
 aren emplegarceç. Nola agueri hant Eçip-
 toco Piramidetan, çen eragun baiçetuen er-

Aññ lib 4.
 pater. cap
 11.

26 BEHAR DE LA

regne Pharaonec, lendeat alfer eccendecin amoreacpatie. Idurituric erregue hari, esen baldin Israeleco seme gachibu beçala bere azpian cedurçan hec (iragaiten baiteciten seyetan ehun malla presunatan) vitzien baitucun bere plazerera eta aistara bicicera, vrguillutceco era nabusitceco bidean iarrico cirela, eta handic behar etcena forthuco cela, eguin çuen, Piramide baitucen eguitceco gogoceta, almua eta pensua. Eta Piramide heçaz minego dela, erraitendu San Isidoroc *Pyramides est genus sepulchrorum quadratum fastigiatum ultra omnem celsitudinem, ut à lato inci- piant, & in angusto fiantur*. Piramidea edo Piramideac ciren sepultura suete barçue, pilare, harroin, edo thomba lane cançoneteraco gora ailtçatubarçue, eguinahal citezqueyen gorenac, ondoan çabal eta pucean mehar. Eta heran trabaila aracitcen cituen Pharaonec bere azpico sende hec, seifialacuric, bat bederari, bere eguneco lana, eta sailla. Era escua- ren ibentceçà hera asco baçuqueten ere: ordez lauhabesac, tresnac, eta obraren eguitceco gai guztiz ere, berdeç hilharu eta hornitu behar cituzten. Eta halatic ere, ecin aularz citezqueyen arrencuratceta: halaco moidex ecen harzaco lehenbicico hitza ahonc itçuri ceyen- nean, erran baitceraguen berçhala Pharaonec.

Uacarisotio: Añli duçue, ceuen ongui eguiac, alferqueriac, aifetaçunac iratçhequiccen de-

Isidor. lib.
5. Etimol.
cap. 11.

Exod. 5.

TRABAILLATV. 27

ratçue, hanc horrela quilitacen era mintça aracitcen çaituzteçare. Era halazan aincinorac cargatuago ciruen, çana berretu cerauen. Era huraguztia eguizen çuen, baldin bat ere astiric baçuten, edo alfer baceuden, handin çebait calte ehor cequion gogan beharrez eta veidurrez.

Pyfistrato Atenasco Tirano gaito hanc iccussi çuenean, plaça guztia lende alferrez berhea, eta betatic antitez malicia eta pensu gaito for citequeyela, deitu ciruen guztia berçana. Era aincinorac alfer egoiteco defencuzaric etçutençat, eman cerauen, mando, çamari, idi, hazi, diru, sinean travaillatceco beharçuzen guztia. Era guero igotri ciruen lanera eta travaillura: Iduritutic ecen halazan etçutela calteric eguinen, maliciatic pensucoera ez heritic nahasico.

Ælianus lib. 5. raris histus.

Munduco herri daquiteneç erran dute eta erraiten dute, on dela herrientçat eta errerumiençat, çebait eguitero era guerla, bere heritic eta errerumatic campoan iqaitca. Çeren nola bat bedera baquearequin loharçatcen, ez-anharçen eta gorpuizaren placeçerara emaiten baita. Hala guerlequin erçaiquin eta contrattequin ernatcen, irarçatcen, eta zholduriccen da,

+

dissequimaton
ajoldurç.

Plutarco eguizen du liburu bat, etçai eta-
oric
aliena
fuerit
tic acheratcen den proberçhuaz, era guztietaco handiena eta principalena dio deia, alfer-

Plutar. lib. de utilitate ex inimicis

28 BEHAR DE LA

expicenda.
15fo.

ren traballia araccicea, Lotien iratçartceea, eta apeli calica, anstufu eta andratfu eguicea. Adisquiden arcean garenean lacho gara, ezta du agudeus ez ere conturceztuga gariz, qui mintçata agatic, eta nulla erhoqueria equin agatic ere antliatic. Cetera baitaquigt, eceen adisquide dieneaz gueroz, hec guztia, estalico, era miera hastuco, deranzquigucela. Baita etsaien arcean garenean, behar dira, burr-beharriz ematu, cer eguten eta ete ien den behatu. Cetera nola etsaie bachiere etsaian bajande, cer ere hutzedo falta ediresten baitnie, hura berehala harrapacendure, eta are batçutan berreturie, aiatcen eta çaipatçeo dute, Margario beraitendu San Crisostomoc. *Sape uero ab inimicis non minus lacramus quam ab amicis. Cuiusmodi nobis peccata exprobraueris, etiam inimicos, in ipsorum correctionem existant.* Anhitzetan eguiten deracuto etsaie, hanbat ongi eta ontasun nola adisquiduce, eta bai batçutan, guchiago ere. Cetera etsaiee guere faltac errantz, eta herçaz eranguce eguinoz, emaiten deracuto ocualino, ematecco, iratçartcecco, falta eguinen emendarcecco, erramediarcecco, eta bai are aincinetar guechiago eguiteria, eto beguitarcecco.

Chry. tom.
13. ad pu-
pul. Acha.
tom. 3.

erratecco

ematecco

Arçaçoin lumen garie erran ahalditeque, arçuela egundaiño, gure laungoicoaz nahi çatu, acaba erquitzen Israelecco semehey

TRABALLATV. 29

bere etſai guzige, hainſa videnatu quen, edo *mayimido*
 pettuſita, gueldiceguia: berdicere cenhar *que*
 baccorb era hondar iraccarceco, ornateco
 era alferceca beguira.ceco.

§. 2.

IRſhaci quenean Lacedemouaceo bere
 fronteaco hiri etſai bat, miga quide cu. *abimaco*
 ten bat, *crigen quon* Lacedemonia harraco
 bereco goneruanteo. *Sublata eſt pax inter pa-* *Plurim. in*
teſtra, non habebunt partem hac, quibuscum ſuſtentur *apivite.*
aduſarios. Eganida gure reode guzeaz, ez-
 tute hemendic astena iharduquaveo para-
 dante qanonea ez burrocateco elairic.

Lacedemouizeo hae berde erquea deſe- *Plurim. ibi-*
 guia nali qatu hiri conrali bat, berthierabe- *don.*
 re contra eca etſai qan quene bat, eraliceu gu-
 tela, eceon, hiri hura ceia. *Inuentis coram*
 Gaztetalunaretorrouz harrta, erien guzece
 han hira indatta eca ancea frogaceu, zom-
 ruzteo era berduilteuic, beguiaz en baite
 quene.

Hunen arauaz ihardelli even Cleomenes
 Sparriaco hae ere gaideguin erauateuau, *Plurim. in*
 ea ceigatic, hiala bere nieneraz guero, etc. *Lato.*
 tuen bere etſai Argiboar deſeguiat? *Se habent*
navis qui ſubventem noſtram exercant. Ecuur *ad du-*
 deſeguin, duguo amoreac gatic noic gure ten-
 de gaztea certaco den frogacegu.

30 BEHAR DE LA

Mutat. in Aphothé.

Ençun çuenean Publio Naficac, egorci çu-
tela Erronçoecc heritic Anibal bere etfai
handi hura, Cartago ere haren çuteia, eta hain
berceez, bere vltex, aircinerat fegurean iz-
ricitela: errançuen. *Atqui nunc ut lubricus fu-*
mus. Aircitic orai gaude egundaino baino
limburceco eta erortceco peril handiagoan.
Ceren ez-patugu orai, telen beçata, iratçare
çailleric eta gneure eguin bidearen eraguil-
leric.

Vide Au-
guf. lib. de
ciuitate
Dei. cap.
30. l. i. c.

Içan çuenean Erroma-tarsee, defiraçen
çuten abantaila eta garaitia, Cartago tarren
gaidetan, Sardin ciren conçeilluan Erroma-
tarrae, ea cer eguinen çuten, Cartagoco hiri
harrçaz. Eta Caronec (principaleneraric
bat baiten) errançuen, guztiaz deleguin,
plaudu eta lurtarequin berdinu behar çue-
la, Ceren bere guztia guztiaz eta eguite coac
hiri barbaric sortcen ezizela, eta hura defe-
guinez guero, baquean eta sofeguan Larrigo
citela. Baiffa Scipion Capirain famatu hanc
+ ethorquicunari hobequi beharuric, errançu-
ca; etçutela neholaran ere hiria defeguin
behar. Ceren baldin defegniten baçente, gu-
+ çela bat iraungui vilean, bertec handiago bat
piztuco çutela. Ceren here hala Içudea, al-
ferquerian, lan edanari, erran-merraney, eta
+ aiffac deceazqueyen gairtaçuetia fuerte guz-
tietey, emanen ceçela. Eta handic naha fteçac,
diferenteiac, guduac, hauciac, etçaiçoac, eta

ny çuten

oçen
vçen
çen
çen
çen

çen

TRABAILLATV. 37

Carrago-rairoquicoa nauño guerra perilosagoa, bere archea sarthueo ceyela. Eia hala guethatu cen, Ceren Scipionen Confeillua Vicirie, hartu çuten Caronena, defegun çuten Carragoro hara, Iarri cirea bere vitez baqueran, Baina Scipionec erran cerzuen beçala fue berac, eta Heronaco hita ere, behetatu, eta eruti ciren.

Egria haut egaguturic Pericles samaru hare mannatuen çuen behiere, bere heruric campon, çubait guerra. Eta vitheoro igorteu çuon voroac, Iendea beherie, guerra barrara. Eta heran belecacen çuon ediren ahal etçean alfer guetiac. Eta guero hirciren con baque handi batetan. Ceren nola herri guetiac, oh. bera çuon çuon cenbat alfer eta leude galdu, eta heç anhuç çatre eta nahasteca, eguten batete, onulua handia heldu çauca herriari halaco haquen Khentceaz. Nola lurrari ere heldu batçauca probet hu forraccen eta belhuç gaçtuon atheratceaz.

Con. nioze hain ceitzen çyhet alferrey, e- cen icauften çutenean guçhu bat, biçteen çela, errentate gabe, officioric gabe, eta trabaillatu era gabe, bere hala berrie frogantçaric gabe, bicia edequicen bançuolen. çeren etç: ten çuten ecco, preñua alfer-officioric eta errentate çiquenac, oh. om. çueriaz, engamenduz edo cenbat arte gaçtoç vçain be-

Plutat. in Pericle

Eg. fol. 3

Lact. lib.

37 BEHARDEIA

har quela etahalacoacô era ços quela, eta ha-
la deoniceon rioxen. Ita caligatu orai ere,
halacoquin, halacogin balodi.

Flores. in
S. Iure.

Soton handice ordenatu çuen, çen aita bat
tec bere seimatu, officioie erçuffes etoçoe-
neari, çreçla some hura, bere aitarien laborat-
çela, beharçean oculli çagau ere, obligatu
çanen. Çeren officioie ez çerçustiaz, alfitz,
etagaçto lçaitoç bideia era puden çrei
batçuen bere aitar.

Patricius
lib. 6e. 20.
publica. †

Çimnoçiphilia çerizen lende batçueç
hain çaitz oflen çren alter çuena, ocô ber çir-
ere, a çalar çinean den çen batçuen çren pre-
funa çaçteac bere çara, i çquitico ea çerçan
nagan çuie çeguna, eta baldin frogatçen ba-
çeyen allenyuarie, et çerçan çarçac çaitz
zre çguten.

Jean Bore

Porte. in
v. n. 2. 20.
Cevior.

Çaton Çeviorioç haitçaz itaçurrenda
(çerçee batçuen allenyuar çaitçean eçea ~~era~~
~~batçuen~~) çerçatçen çerçatçentan çuie çon
batçue aitarçea, açu çatçie, çerçaten çela
çerç alter çela, haxela çerçen çerçeo çau-
ça et çerçeo çarçea haxatçen, eta çerçatçen
çuela: eta baldin latz, lodu, eta çogor çdi-
çerçen batçen, çahalie eta aritçomera vtz-
ten çuela. Bania baldin moçe, çerçen eta çera
batçuen, çerçerçat çondenatçie, çalta çutu çau-
tie ere çerçerçqui çerçatçen çuela.

Çaton hax çerçee çerçaten çuen, çerçut çau-
çatçie, çerçen çendeçan, çahal çerçanbat, çerçui-

T R A B A I L L A T V. 31

ratu ceta. Ematicari here sequeretuac fidat. cetia; lehorrez ahal e haaqueyela, itiaoz ioaitie, eta egun guzian alfer egotie.

Lucanoe edireiton çutenan nehorien de alferrey deus prestaten cerueta, emaiten çuten herchala sententia prestat çallearen contra: cetere prestatu baiteçuen, hura guzira gaitçegala. Bañanico vstedue ecen et ceta halaco sententiaran emaitico premiaze, hera baçago emana. Ceren espaiu halacoy prestat çalleac, coberateco penico.

Iudietaco herri baçnetan, ecen hac ere bere gorputzaz ualia ahal estequeyenie eçquean ibidien. Iesuc ere coeman edo acridan bedere hari behar çuten. *Apud Syon in dia popular, cæci molas insatiles versando, sibi vitata parant.*

§. 3.

Lehenagoco Philosopho baçuec, ez aihorrea garie egon ceta behin ere laincoz alferrie, erian çuten, mundu haur, laincoz beru beçala etetno ceta era haste gabe, Ceren berceçla mundua egun arcerainoco, baçnetan, alfer egun beharçco çuela laincoac. Bañia ez mundua da eterno era ez haste gabe, era ez hargarie egotu laincoz egun daiño alferrie. Ceren haðu, era baçuen lehen ere laincoac, munduaren eguntea eta gobernatçes bañio obra handiagoric: nola baiteen, era baita, be-

erum h. h.
+
Nicolaus
de moribus
gent.

Ofat. lib.
11.

34 BEHAR DE LA

re buruzaren contemplatzea, onheslea, eta bai bertteric ere anhitz. Ordea philosopho hec eman guten hartan bere ahal guztiaz aditeera gauça gaircoa età perilosa cela alferqueria, Iaincoz baitan ediresten cela ez aithorteez gatic, erran baitguten erboqueria handi bat, Iaincoz hera beçala, mundua ere eterno cela era haste gabe. Era pontu batean, mundua haste gabe cela erraitcan, hutz egun haçuten ere, ordea berttecan, alfercaluna gauça gaircoa, perilosa, era nore bere panic egoztecóa cela eracultcan, etçuten hucfic egun. Ceren lanis da gauça galdua eta galgarria alferqueria, non naturaleçaren beraten ere contra baita. *Homo nascitur ad laborem, & quis ad volatam* (dio Iobec) Guigona sortcen da trabailuco, eta hegaztina aircoo. Nola hegaztinari emaiten baitçaitçça hegalaç, airarceco, eta hegaldarceco: hala guçonari ere emaiten çaitçça esçuac trabailarceco.

Job. 1.

annotator

Munduco gauça guztieç condenat cendu, ee alferra. Ceren hartçaz bertteç guztieç, eme plegatçen baiture bere demhora, certaco egunac baitira hartan. Iguzquiac araçor:ñequin etan ahal diaçayo veranduraisio ohean datçanari. Cere aræza hor alfer-naguiçaz Nic arçço, hæ haisio bide guchrago Iragan nian, Inçuratu bainuen mundu guzeta, eta orat ere, hi baino goz ago iaiquinave. Çuhaitzeç ere erran ahal deçaquete. Ezzacufaçue nota gu-

TRABAILLATV. 35

ez cauden bedrn era guelditic era ez al ferric?
 Nola hazten, handitcen, loratcen era guere
 demboretan eta safoinetan fruituz berhatcen
 garen?

Bada aziamalia adinenduric ez utenec e-
 ze, behintzat et leec era chiahurric, atra-
 çoitiequin erranen deracure, beha diacegula,
 hequen nequeac, trahilluac era loan-ethor-
 tic confidera ditçagula eta hala: an aguan,
 ahalque: uric bedere, guere eguin bidereis
 eguicera, era traballatara, ernatuco, era et-
 dutuco garelá.

Et leac, hain gauça tritpiac, era flacoac, be-
 thaccen du mundua, ezitiz eziticeco, eta ezcoz
 arguitceco. Eta gariz leçateque conatcea,
 nola gouernatcen diren et leac elccarren ar-
 ceza: nola duren bere ettegeua, era obedir-
 cen duten: nola çaharac cofuean bairena,
 ercheco lanèn eguiten, egoren diren: eta
 gazteac, bere mantenuaren, eta bicicayen
 garrayon, campotie hain diren: nola duren
 bere achal-çairia, eta behar ere bai. Ceren .z-
 tiari, nola baita gogo, eta leena duen beçala,
 ezit, anbitz bauarraica, eta baitçaiça ahet.
 Nola traballatcen direnec, traballatcen ez-
 tiren al ferric eta naguiac, ezten colpez, e-
 gotzen dituzten bere compañiatic. *Expal. Piu.*
lunt ab Alcaaribns pigra. Eta nola bercectic ere
 anbitz gauça eguitenduten: era guçtiac hain
 ordenatça handiarquin, non bastirudi ecen

36 BEHAR DE LA

eztela erregueric, bere errefuma, hain ongui
gouernatzen duenic, nola erleec, bere erre-
gutarcequin batean, trabailatuaz, gouernatzen
baitute berea.

Proner. 6.

Bada chihaurriaren gouernuaz gultur-
ciaz, trabailuaz, ethorquiguneco eguiten
duen prou: sionez, hornigoinaz, eta vilteen
duen mantenuaz, nore er erranendu? Nore
eztu miretlico, eta gogoeta eguinen? Spiritu
Sainduaz berac igortzen gaitu ainarbaliatzi-
pitto hunen gana, cer eguin behar dugun le-
castera, erraiten duela. *Vade ad formicam o pi-
ger, et considera vias eius et discite sapientiam, quia
camin non habet ducem, nec preceptorem, parat in
asine cibum sibi.* Coaz naguia chihaurria ga-
ta, eta consideraitzeten haren bideac eta bi-
dexcac, loan-ethorriac eta itqul-inguruac, ne-
queac eta trabailuac, eta iccassico duçu çuc
ere nola beharduçun aiteinerat eta behiere
bici, ibili eta gouernatu. Hare etaculleric e-
ra quidariric gabe, berac bere luruz vilteen
du vdan, negtaren iragaiteco behar duen
mantenua, bazea eta bihia. Era bihi hura gor-
dexcedu lurrean barrena, berac eguinitaco
gandaretan, eta bihi-teguietan. Era hazuda
çuhur eta goitharu, ceen campoan deus ecin
icanez, bere vilduetara, vildu behar doe-
nean, lehenic hozitu behar duen hurutic ha-
sten baitaçaca biliaris: ceen bertela forlita-
que bihi hura, buztan liteque, belbar bihur

TRABAILLATV. 37

liteque: eta guero handie harat, alferlan
guertha lequidicayo, bere leheneco çuhurt-
cia guztia.

Are guchiago, hozidurat lanex guero ere,
lurraren humidurac eta hecetasunac, gaitie-
racoa vstet eztiagon, etheratendu noziç be-
hin camporat, aitarcera eta iguzquizatcera:
eta orduan demboran onaren sei ñasea dateque.
Eta hafazan etahala iragaitendu chinaurriac
bere negua: eta eraculten dio bat bederari,
nola eta cer moldez beharduen mantenatu,
governatu eta alferqueria guztiaç vteiric, be-
re demboran trabaillatu.

*Combat calte eguinen duen alferquerias; eta nola
handie forcen den, gueroise gherera ibiltea.*

CAP. II.

ESCRITURA Sainduac, Eliçaco Docto-
rec, lehenagocó Ientilec, eta are ce-
ruco, aireco, eta lurreco gauça guz-
tiet ere condenatcendute alferra,
eta emaiten aditeera, behar de la trabaillatu,
eta nor here aldetic, bere eguin bideaten e-
guitera enlelatu. Ceren nola arduraco tra-
bailhuac, lan guztiaç aitecinaten baitiru, hala
alferqueriaç guibelatceintu.

38 ALFERQVERIA DE LA

Chrysol.
rom. 24. in
acta Apost.
rom. 3.

Galdeguitendu San Crisostomoc. *Quis equus utilis est, is qui in delirijs, vel qui exerceatur? Quae navis, quae navigat, vel quae in litore est? Quae aqua, ea ne qua sinit, vel qua stat? Quid ferrum, ac quod masetur, ac quo nemo utitur? Nunc quidem illud splendet, ac argento simila est, hoc autem rubiginem consumitur. Tale quidem fit etiam in otiosa anima.* Cein çaldi da on edo hobe ago, gueldiric eta alferrie bere plazerera dagoena, ala ibiltcen eta manaiaceen dena? Cein vntçi, costan dagoena, ala itafaoan dabillana? Cein vr, gueldia, ala lasterra? Cein burdina, zoccon datçana, ala erabiltcen dena? Segur da, guztiaz erabiltceaz, manaiatceaz eta esuztatceaz ontcen, arguitcen eta firtcen direla, etabai alfer eta gueldi egoiteaz ere, galicen, defeguitcen, eta herdoiltcen. Bada haur beror guerchatcen da, alfer dagoena baithan ere.

Luc. 13.

Dabillan harrjari, etçaiça goroldioric lotcen. Vñ iraquean ezte vliac pausatcen. Arduraco arropari, etçaiça cerrenie eguiten. Cuhaitz bethacorra, ezte nehore ebaquitcen. Baiña alferra fauna, hutsa, bere safoitcan jasaiten eztena, certaco da? *Et quid etiam terram occupat?* Halacnac certaco crabaucodu lurtza?

Horac. lib.
5. cap. 4.

Non nativis sumus, fruges consumere nati. Dio Oratioe, alferrez mingeo dela. Gu contu gara, gurequin contuzguehi ago, baiña gainetacoan, ezcara deuteraco, lurreco fruitcen,

GVEROREN ITHVRBVRVA. 39

eta onen jateco baicen. Cerbitçariac alfer egoneaz beraz, gaizquiric ez eguin agatic e-re, mercedu gacçigu. Ceren San Crisostomo dioen beçala, *Nihil boni facere, hoc ipsum est malum facere.* Onguiric ez eguitea, bera, da gaizqui eguitea. Eta Catonen errana da, *Homines nihil agenda, malè agere discunt.* Ez deuseguiteaz beraz iccaçtenda gaizqui eguizen, *Quisquis est malè agens, non erit virtuosus.* Alfertafuna da erquelquetien ama, eta verthutèn vgaç ama. Eta halatan erquelquetic, etthoquetic eta vicio suerte guztieç eguiten dute iaster alfertafunera, çeren ama baitute: baiña verthutè eta obra onèç, ihes. Ceren nola baitute vgaçama, baitaquire, ez-quetela haren gauc, beguirareric, eta ez ongui erborric.

Chrysol.
tom. 16.
tom. 2.

Bernard.
lib. de con-
sidera. cap.
12.

§. I.

ERraicendu Iob Sainduac, deabruar mini-
ço dela. *Sub umbra dormit, in secreto calami.* Iççalpean, Canaberaren estaliginean eta que-
riçan eguitendu bere loa, han pausatcen du.
Canaberac, nola baita çuhaitz alferra, frui-
turic jasaiten eztuena, etá batrenean ere hur-
sa, significacendu presuna alferra. Eta har-
tan, nor bere ostatu jaquinean beçala, oñta-
taccen da deabrua. Hargatic erraiten dioen
San Geronimoc bere adisquide bati. *Facit*
Hier. ad
Radicum.

Iob. 40.

Hier. ad
Radicum.

40 ALFERQUERIA DE LA

aliquid boni operis, ut diabolus semper te inueniat occupatum. Ercaudecilla behim ere alferrie, eguigu behi ere ceubar obra on, halatan behiere de abruac emplegarua edtreu qaitgan.

Eccles. 31.

Multam malitiam docuit ut iofitas, dio Spiritu Saindnac. Anhitz malicia eracuchi igatudu alferqueriac.

Eta maliciarie eta ex pensu gaixtoric, presuna alferrean ediren ezritequeyenie, Alco da erraicea, alferre dela, hartgaz edo ceu gaixtaquetiaren, sinhesteco.

Prover. 4.

Per agrum hominis pigri transiit & per vineam viri stulti, & ecce totum replenturans vitice, & operuerunt superficiem eius spina, & materia lapidum destruita est. Quid enim vidissem, posui in corde meo, & exemplo didici disciplinam. Iragan nintcenguigon naguiaren landatic, eta erho gouernu gabearen mahastitic (dio Spiritu Sainduac) eta guxtiac eiren hasuiniez, ethortiz ezza behar gaixtoz behetheac; eta behiac hersteguitac eta harinorac ere, eroriz eta deseguinac. Eta hec hala iteussi nituenean, eguin nuen gogoeta, hartu nuen exemplo, iteassi nuen, cer eguin behar nuen, eta centgaru nintcen bertterea gasinean. Eta cer deu naguiaren landatu eta erho gouernu gabearen mahastitic, edo ardantecie iragaitea, declaratendu Glolac, erraiten duela.

Glos. ordi.
supra. 24.
Prover.

Per agrum hominis pigri atque per vineam viri stulti transiit, est vitam cuiuslibet negligens suspicere, quam ex-

GVEROREN ITHVRBVRVA. 41

tica *vei spine replent*. Naguiaren landatic era gouernu gabearen nahallitic irugaitca. da, presuna alferraren eta antficabearen bici cearen eta Joan-erhortien consideratcea, eta hetan, landa Iorratu gabean beçala anhiuz halun erabelhar gaixto, anhiuz falta, malicia eta beçatu ediretea. Hasiña edireiten da alfer. naguiaren landan eta alhorrean, ceten. *Ferica figurat acediam, si mollior sanguis orie: si fortiter astrangit non pangit*. Haluinat significatendu naguitaluna: baldin malguqui, leunqui, emequi, naguiqui eta balacuz beçala hazcatcen, tercatcen eta erabilcen baduçu, etre co çastu; baifia ez nabafiqui eta ausatiqui heritcu eta marrufcatcen baduçu. *Fertilis asfiduo si non reuertur aratro, nihil nisi cum spinis, gramen habebit ager*, dio Ouidior, den lurtic hobereuac eçe behardu appaindu, garbicu eta Iorratu. Ceten bertceja belhar gaixtoa içanenda behiere Iauu eta nabusi. *Pestis est mortalibus ignavia*. Ezta içerritic eta ez poçoinic naguitalunac edo alfetqueriac beçanoat calte eguiten duenic.

Ouid. libi
de iust.

Plauti de
Repub.

Badirudi hargatic etxueta nahi içaru Iaincoac dagoen behin ere irfaloa gueldiric: baiña nahidu ibildadin, higu dadin, marea dadin. Ceten bertceja vfain liteque, quirats litequez eta are appoz, fugez, ielez, eta liquitequeriaz berhe liteque: Lakhnac, sinicirac eta bertce vrgueldiac behercen diton beçala.

D

42 ALFERQUERIA DE LA
§. II.

PResuna alferra edueçu galdurçat eta hile-
gat. Eta handic erraitendu senecac. *Optimum
sine literis, est vini hominis sepultura.* Letra ga-
beço aitia, deus eztaquienaren alferqueria,
guizon bicjaren hobia da, eta sepultura. Ce-
ren deus ez-taquiena, eta eguiten ere ez-tu-
ena, presuna hiltaren eta ehortcicie darçana-
ren parte baita. *Omnium virtutum quasi magistra
quadam, aegre erigo orisitas,* (dio San Crisosto-
mo) vicio guztien, eta pensu gaixto guztien
cimendu, ichur-buru eta maestru beçala da
alferrasuna. Ceren ithurritie vira beçala, al-
ferqueriatie ere, forteen baitira gaixtaque-
tiae.

Handic heldu da probetasuna, errumesque-
tia, elquean ibiltzea, eta hai ohoïn içaitea e-
re. *Pigrizia est meritis egestatis,* dio Senecac.
Naguitasuna da neceditatearen eta probecia-
ren vnhidea eta haz-ama, Eta erraitendu Spi-
ritu Sainduac ere. *Omnia piger in egestate est.*
Naguita bechi da behar, elcas, eta errumes.
*Qui furabatur, iam non furetur, magis autem labo-
ret, ut habeat, unde tribuat necessitatem patienti,*
dio londone Pauloc. Ebatllen çuenac, ezte-
gala ebats, baita travailla bedi, manaiia bedi,
eta halatan içanendu bere eta betteeren. Er-
ran nahi du, baldin travaillatcen bada, ez-
tuela ebatsico, eta ez errumesqueriatie ic:

Senec. epist.
28.

Chrysostr.
tom. 36,
litt. 2.

Senec. lib.
de benef.

Prov. 2.

Ephes. 4.

GVEROREN I HVRBVRVA 43

cullico. *Egestatem operata est manus remissa, manus autem fortis diuitias parat*, dio Spiritu Sainduac, esca lachoc eta alferac probetatun daccarque, baiia bortizac eta trabai llariaz a berzetastun vilteendu.

Prouet. to
Lajoac.

Otiosus Esau amisit primatus benedictionem, quia maluit accipere, quam querere, dio San Ambrosioz, Esau alferac galduqueten bere lehen-tafuna. Ceren nahiago içatu çuen hartu, ezen ez bilhatu. Hala eguiten dire berceien de alferac ere, nahiago dituzte bertceren orac çuen edo inaccur hatu, eta bereac ere bahitu, eta faldu, trabai llatu haiño. Era guero ecin hardeçaquetenean eta ez ebats; eta bahitecoric eta faltetcoric ere ez-tutenean, abiatcen dira-efquean, bataren eta bertcearen forogu, anhitz veltçun eta beccaitzcoa içaiten ditela, eta atheac ere maiz, ez icçussi iduri eguiniç, bersten çaitzela. Baditudi ezen haupeman nahi çuela aditcera Spiritu Sainduac, errançuenen. *Subtrahite pedem de domo proximo tuo, ne quando satiatus oderis se*. Çuibelac eçaçu ceure oiña adisquidearen etchetic, ez han maiz ibil, asse ezteçacun, higuin et-çaquitçan, eta gaitz ets eçairçan. Ceren San Ambrosioz diacn beçala. *Qui frequenter ad luxuriam mensam conuenit, otio deditus est*. Bertceren mahayza maiz vilteen denac, baditudi alferqueriari amana dela.

Ambros. c-
pif. ad Ver-
cel.

Prouet. a ç.

Ambros. in
epist. ad
Thesa. cap.
1.

Eta halacoa eta halacoac, haiña eta haiñac

44 ALFERQUERIA DE LA

maiz dira gaizqui eta ou-behar. Baiña aldez ez dira orriak quiquin; cereu bere faltaz, trabaiharu nahi gabez, eta echiorkuipunera ez beharuz halacatu baitira. Paga heçate beraz iragan duten aisia, eta alferquetia, presenteco penaz eta trabaihuaz; leheneco aisea eta soberania, oraico gosseaz eta escastraz, *In omni opere bono esse abundantia, ubi autem verba sunt plurima, ibi frequenter egessat.* Trabaihu onean içanenda franco eta franquia, baiña hitz anhitz den leccuan, maiz da probera funa eta escafia. Alferrac choil diral hirtu redor, sol. hasturi handi; hequen compaistian çarenean, ezta çare aldiric, çu baiño hec hobequi ençunac dira, hequentçat da audientcia guzia, heç dagore mundua ahoa çabal duric, eta beharriac ornaturic beha. Ordea guero azque nean hec escale, eta çu emaille. Haur da alferqueriatic edo naguiasunetic heldu den irabacia, probecia, erriamelqueria; bazaren eta betteçaren carga, eta foroguia itea, ondore gaixoa, calte handia.

Baius calte guzien gaitieco caltea, alferqueriatic heldu den handiena, ceisi narraicola erran baitur nic, oraistioçan erran dudan guzia, da luçamendua, guero tic guero ra ibitreea. Ceren nagui-alferrac ezcu behin ere erraiten, egun. Bethi bihar, bethi guero, bethi luçamendu. Alferrafuna da guero guzien inhur-burua, cimendua eta ama: eguneco

Prover. 14.

Joil.

GVEROREN ITHVRBVRVA. 45

guztiar egunetie bihartera, presentietie e-
 chorquinetra, eta guerotie guetora luçatzen
 dituen. Eta ama hunen alaba haur, nagutia-
 funetic eta alferqueriatic forreen den, guero
 haur, da gure galgaria, gure içurtia, eta e-
 gun daihotie gure etzal deabruac gure enga-
 nateco edifen ahalduen biderie eta arterie
 hoherena, finena eta segurena.

Beraz gure ere, Guero, hurreduqui behar
 diogu begitia. Hunen gure gaurie khencera,
 yrruncera eta etchetic arhetateera, behar
 dugun gure indar guztiaz eta anreaz an-
 feiatu, parmatu, deliberatu, eta egun, egun
 behar dugun gauçarie, eta ahal daidiquegu-
 nic, ez biharco luçatu.

*Nota nahicunde hasieran, eta desircunde choilletan
 iragaiten çaicun dembera.*

C A P. III.

Reitendu Salomonee, edo Salo- Prouer. 26.
 monen ahotie Spiritu Sainduac, Si-
 cut offitium uertitur in cordine suo, sic pi-
 gar in testulo suo. Athea bere erroer-
 ran beçala itçulecen da nagua ere bere ohean
 edo camastran. Athea bere erroerian eta v-
 haletan onguitaria eta paufatua dagoencan,

46 NAHICUNDE HVTSETAN

erraxqui hersten eta idequitenda, aise alde batèra eta berçera erabilcenda. Ordea erabilce hec guziac gatic ere, erabili ondoan bere leccuan eta toquian gueldicenda. Naguia ere negu horzean, atheac atheari darauanfatean, ohean higuicenda, berce aldera itculcen da, burua goititucic iartcenda. Ordea bargatic icçul inguru hequet buruan, lotara bere ohe berora bihurtcenda. Bada haut beror (piritu)qui, beccatore naguia baitha ere, gueribatcen da Beccatoreac egonareu buruan, eçagut cendu, bide inaccitra daramaia, errebelatua dohala. Era harteendu ceç bait gogo, harteendu nahicunde bat, bide onera bihurtceco, bicitce berri bati lotceco; eta onartebaiñoco azura gaitxo guztien yzateco.

Güziran.

Ordea gueto ere, iraultce eta ibiltce hequen guztien finean, athea bere erroetan, eta naguia bere ohean beçala, bere beccatuen chistecan era eçauntçan baratcen da. ●

Aztoea efcuan daducaçunean, higuicenda, iharrotten da, hegaldatcera appoderatcen eta oldartcen da. Ordea oldartce hecequin era, lehen ceçoen efcura bihurtcenda. Hala bihurtcen da bada beccatore naguia ere, bere gogoeta on guztien buruan; bere leheneco torruccata eta maiña gaxtoetara. Enfeitcen da, baiña flacoqui: her biscenda, baiña ez açqui. Halacoac gatic erraitendu

IRAGAITEN ÇAICVLADEMBORA. 47

Isaias Prophetac. *Venerunt usque ad parvum et virtus non est parvendi.* Echorri ciren erdit ecco ponaura, ordea ecciren erdi, eccen bartaracocçat indarric alqui. Hartcen dugu gogo, hartcen dugu vorondate, obra onac eguin behar ditugula: eta echorreen gara eguin behar ditugun orenera, ordea han ixuitcen eta guibelatcen gara, han anu eta vkho eguiten dugu, beharrenean faltatcen dugu. Ceren hartcen dugun gogo eta vorondate hura, ez paita fina, ez paita cinezcoa eta ez deliberatuqui deliberatua; nahi cundea baita eta ez nahi.

Ici. 37:

Voluntas nova que mihi esse ceperat, non erat idonea, ad superandam priorem, vetustate roboratam, dño San Agustínec. Ene vorondate bertiac erçuen indarric asco vorondate çañarraten garaitceto-lo datçanac, erdi iratçattcen denean, eguitendu cenbait muguida, iatqui nahi iduri bat, baita nola ez paita asco cinez pernatcen, bertiz lotara dihurteen da, loa nabusi guelditeen da. Hala dño San Agustínec, guerthatcen ceicala aldia batez, herari ere. *Cogitationes quibus meditabar in te, similes erant conatibus expurgisè volantis, qui tamen superaci soporis altitudine remerguntur.* Munduco atleguinec eta placerec, lo goço batec beçala azpian nonducaten, eta noizic behin ethortcen ceizquidan plater heratic ilquitceco eta jaincoa baitan phenlatceco desircunde batçuc. Baita hec gauriac, lotatic iratçurri nahi

August lib
8. confel
cap. 5.August ubi
b.

48 NAHICYNDE HVTSETAN

quenareu enfeiu era permadura flaco batque
beçala ciren, probetchu gabecoac, loaren
garaiteco, munduco eguirectoetarie atherat-
ecco, indarrie asco eçutenac. Eçahalatan
neure defireunde qu guztien buruan ere, neu-
re lehenteco v fanteetan era beccatuetan guel-
dicen pincen.

Fronet. 13. *Puls et non vult piger*, dio Salomonec. Nahí
du era eztu nahí naguiac. Eztu nahí offós era
ez complituz. *Pigeri vocabulo denotatur, quod*

Bedatib. 1. Super prou *vult regnare cum Deo, et non laborare pro Deo;*
delectans premia cum pollicensur, deterruit certa-
mina cum inuenitur. Nahí du naguiac iaincoae
ren errefuman parte, ez ordea errefuma ha-
ren erdiefeco, iragan behar diren travail-
letan. Pagamenduae alegueraccen du, travail-
luac triftetecen du era iciccen. Ongui eguitec-
tic heldu dem irabacia, onguiric eguin gabe
nahiluque goçatu. Nahídu ioan parabisura,
ordea nekhatu gabe. Ea alfequinic nahídu ve-
ci, era ez penaeie hartu. Herabídu bideari

Idor. lib. 2. Elymo. lottera. *Piger, quasi eger pedibus.* Masingu da,
oiñac ditu eri, gogoz erbal era flaco. Nahí-
cundeada hadu era badugu, nahia era obratceç
çaicu falta, hura gueroco egorzten dugu.
Deus ere obratu gabe, deus ere, geure gogoac
era vorondateac diofcun gauçatic baicen e-
guin gabe, defita hucfen borherez, voronda-
teaz beraz nahí guenduque falbatu era ceru-
co loxian sarthu. Era defita hautan, gueroco

IRAGAITEN ÇAICVLA DEMBORA 49

gogoan eta vorondatean, dembora guztia iragaiten çaicu.

Erran comuna da infernua desira onez behin dagoela. Ceren han direnec obratu ezpaçuten ere, cenbait desira on bedereçan çuten. Esta nehor ere hain gaixtorio, cenbait aldiz, bere gaixtaquerien vtzteco gogoa ethorteen et-çaicanie, eta cenbait desircundo on ere içaiten ezuenic. Ordea desircunde on heç berac ezta asco. Ceten her força beçala dira. Eta nola harreen ezteen loreaz, içchat çetquitteen eztenaz, botean edo niniçoan galteen denaz, ezpaita probetçhuric: hala vorondateaz beraz, desira hursaz, choillaz eta baecarraz, obra ahal direqueyela, obracu gabe gueldirren denaz, ecin dateque probetçhuric eta ez fruituric.

Alferri erran beharçauca, daguiela, eta naguari, higu dadilla; eta hala bata, nola bertea, biac obratfu baitira, biac dira vorondare hurs; ezta nahicunderic, desircunderic, gogoric eta guticiarie baicen. Eta guticia heç berac dira pena garriric asco. *Desideria occidunt pigram.* Erraiten ohida. *Ignis semper sinit ferre.* Naguientçat eta alferrentçat egun guztiaç dira besta. Baiña hobequi erran liteque, halacoençat, bestac ere este legun direla. Ceren traballariac bere trabailuan baiño, anhiç etan ere alferrac, bere alferquerian, trabailu guchi ago edireiten bai-

Prover. 2.

Adagio.

50 NAHICVNDE HVTSETAN

tu. Agueri da erregue David baithan, Erre-
gue hari exeraucaten egun-daiño guerlèc, e-
ta guerlètaco trabailuec, hanbat eguireco,
eta atsecabe eman, nola alferqueriac, eta al-
fer cegoela eguin cícuen beccatuec. *Non sunt
otiosi quorum voluptatis multum negotium habens,*
dio Senecac. Eztaude ez alferrie, plazeretan
dabilrçanac. Ceren plazer hetan bada def-
plazer eta atsecabe, trabailu eta eguireco.
Dans otio vacans in rebus negotiosissimam incidunt.
Alfer egoiteaz, erortren dira eguireco han-
ditan. *Sicut enim cum quis non comedit, densibus
ocet; ita qui comedit non accommoda stupescere fa-
cit.* Nola ez iateac galteen baititu hortz-ha-
guiazac: hala behar eztenetic iateac ere, hortz-
quirceintu.

Senec. de
breuitate
vitz.

Laert. lib.
2.

Chryf. hom
36. in. 2.

§. I.

CAuç segura da eta eguiazco fedeac era-
custen duena, salbatteco, ceruco lorjan
sarceco, ez-tirela desira onac berac asco.
Baiña behar direla iaingoaren manatendu
Sainduac, desiraz beçala obrac ere complitu.
Haur da eguia, eta eguia haur guiristino garen
guztioc sinhesten dugu. Ordea guztiarequin
ere edirettendu gure maliciac eta voronda-
te gaixtoac cenhaie ierçurpide, cenbaiz defen-
cusa, eta escapateco bide, obrateca vecirie,
desiratan demboraren iragaiteco, luçamen-

ICAGAITEN ÇAICVLA DEMBORA, 51

duran ibiltceco. *Propter frigus piger arare no-* Prover. 26,
luit. Traballatu nahi etçuenac, hozaren
 atchaquia eguin çuen: barucceta herabe çu-
 enac, buruan minçuela errançuen. *Deu pi-* Prover. 19,
ger, leo est in via. Naguiac, bere leccutic higu-
 tu nahi ez tuenac, trabu handiac edireiteinu,
 bidetan ere, lehoiña dagoela erraitendu. Prover. 8,
Occasiones queris qui vult recedere ab amico. Adis-
 quideaz defeguin nahi denac, adisquideta lu-
 na hautsi nahi duenac, occasinoac bilhat cein-
 zu, anhitz defencula eta estacuru edireiten-
 du: hala edireiten ditugu bada gue ere occa-
 sinoac, defenculae, estacuruae, atchaquiac eta
 itçupideac, heccatutan egoiteco, defir-
 cunderan eta nahicundetari demboraren irra-
 gaiteco.

Nehore onrafunera hersten çaituenean, era
 guibela çaudenean, ihardesten dioçu, hala
 hersten çaitueneri. Ochoi orai presentcon
 barcatu behar derantaçu, ecin daidiquet or-
 raino, çue dioçuna. Ceren buruan sartu bait
 çait fantasia bar, conplitu behardur fantasia
 hura: Gogora baitçait guticia bar, iragan be-
 hardur guticia hura: appur bat asse behardur,
 aspertu behardur, ichiritu behardur: eta
 guero orduan asse, asper, Ichiri eta nekha na-
 dinean, vianda, biguinteen hasidaquidancanç
 orduan guxtiaz vecicoicunt: orduan bide on
 batean iartcera eta sincaccera deliberatiqui
 delibcratucodur. Baiña bitartean *enayce*, *enante* —

52 NAHICVNDE HVTSETAN

raiso, ezta cer mintzaturic. Ceren nic orai
zhal duquedan guzia da, de fra ona, guero co
gogoa era intencionea, eta ez bertzeric. Ezta
bide gaitoa haur, eta huuela orai egintea,
guero sin gaitz eguitico.

f. 3.

SAN Agustinic, frogaturac beçala, anhitza
Sgauça etraiten du luçamendutan ibilicco
pouu hunen gainean. Contatcen du, nola
bere bicitce gaitoaren vitzeco ingirunera
ercean, ibili cen ecin ethenduz, ecin parti-
tuz, eta bere haichan ecin deliberatuz. Con-
tatcendu halaber, cenbat trabu edireiten çu-
en, cenbat guerla eguiten cioten bere lagu-
nec, ocasiones, eta aztura gaitoec. Alde
bateric desiracen çuen bide onean iartecar
harrara bulcatec çuten bere ama sainduaren
bigarrec, concientciaren autsiquieç, eta sain-
coaren mahamenduec. Era bertzeric, tra-
bareen eta guibelatcen çuten, leheneco v-
fantecc, eta guztiz ere emaztèn balacuec, hitz
ederrec eta plazerrec. *Timacium colligabat à
femina. Emaztèc ceducaten bortitzqui lo-
thuz. Dixeram da mibi castitatem et continen-
tiam, sed nali modo. Timebam enim, ne me cito
exandiret et sanaret à verbo concupiscentia, quam
extingui.* Emaztètaric apartatcen, hain cein-
can gaitz etagaitzi, ecen bere arhoitzac ere,

Lib 8. con-
fcl. cap. 1.

3. confel.

cap. 7.

Malitiam
explevit.
gitam.

extingui.

IRAGAITEN ÇAICVLA DEMBORA 33

hecçaz gueroco, etnorquiçunęco eguiten
 baitçituen. Ceren veldur cen, erçun ceçan
 bere hala iaincoac, era bere placerac, go-
 çatu nahizco desira handi barequin, lere go-
 çuan cerabilçanac, guibela çiaçon. Egui-
 tecohunerañ cebillanean, errauen çiorçia-
 incoari. *Modo, ecce modo, sine paululum.* Ha
 launa vrtzaçu appurbat, igitriçaçu bertce ap-
 purbat, ez leçia, ez khecha, ez berantets, çar-
 ri naiz çurequin. Hunela errauten çuen, hu-
 nela luçarçen çuen. Era luçamendu hautan,
 cebillala, dembora handia iragan ceican.
 Ordea guero ere, hura çaco goiz hihurru len,
 ercen azquen ponturaino egoxu. Aitçitic, al-
 debareçit era bertceçuc bere conuac eguinc,
 etran etoen, deliberamendu handi barequin,
 bere adisquide bati. *Ego iam me abrupi, ab illa*
nostra spe, et ideo seruire stansi, ex hac hora, in loco
hoc aggredior. Nitçaz denaz beçan barean, ni
 çampoan naiz munduco eguitecoetarie, va-
 nalorietarie era esperantça guçtietarie: nic
 hautsi duc mundua equinç eguindur harequi-
 cozz, era deliberatu duc iaincoaren ceçbitçac-
 cera. Era orai bereon, presenten hastennaiz:
 ezta ia gueliago, gueroco gueroric, luça-
 menduric, era ez eppetan ibilçerit. Era ha-
 la, erçan beçala, eguin ere çuen. Anhutz lu-
 çamendu etabili çuen, haña azquenean guç-
 tiac, era afaç goiz vrei çituen. Baiña guc ez-
 tugu hala eguiten, eguetic eguicera gabiliçç.

8. confel.
 cap. 6.

Kheçia.

8. confel.
 cap. 6.

34 NAHICVNDE HVTSETAN

bethi promera, bethi gogo har; eta behin ere ez etzen, behin ere ez delibera, eta ez compli: bethi nahi, bethi nagui, nahicunde hutsetan, desicundet an, dembora guztia gal, eta hala gaudecilla, heriot ceacatrapa, acceman eta har.

Isuffico duçu iende handi batquen erchètan, Hercules sendo famatu hura pintatus, maquilla borra bat, edo mailu handi bat, escuan duels, hairirudi ecen hartçaz, etcheant saccendiren gæctey, buruac haueli behar derantzeta. Orçez nola Hercules hura, harriz, çurez edo cobera eguina baita, edo pintora bat baita: azpaita, gueldi dago kheinatzen eguitendu eta ez bertzeric. Hala dira bada, guetotic guetora dabilçanac ere, kheinatzen dira; eta ezute aurthiquitcen: destatcen dira, eta ezute defarratcen. Erraicendute, eguinendut, eta ezute behin ere eguiten. Hala dau dela demboraguztia iragaiten çaye, eta berac ere iragaiten, sinatcen eta accatcen dira.

SEGVRANTÇA RIC. 55

Nola e' dugun gueroo segurantiçaris.

CAP. IV.

Adaquigu, orai darabillagun bicitcea, bicitce gaxtoa dela: eta gutçaz ongui içantecoz, bicitce gaxto haur vici behar dugula.

Ordea pontua da, ea noiz vteico dugun. Eta çuc dioçu, Guero. Baiña nie diot ecen ez guero, baiña, orai. Dacufagun ea ceinec dioen hobequi, ceinec duen arraçoia. Eta eracufreco ecen nie dudala, eta çu çoacilla, hurg e-guina eta bide errealetic eta çabaletic aldazua eta errebelatua. Erradaçu behin, eguitceco huntean sarçhu baiño lehen. Çuc baiçioçu ecen, guero onduco çarela, guero behar diren deçarguac, eta eguin bideac eguinen diturçula. Non duçu Guero horren segurantiçaz? Estaquçu, eran comuna den beçala, ezela heritceca beçain gauça seguric, eta orena noiz içanen den beçain gut guertburic?

Gure bicitce huyc haindu emendu flacoa eta eria, ecen ongui mingateera, ecin baiteraraquegu, bihar eguinen dugu, hnelaco, edo 12.oh. in hialaco gauça. Baiña eran behar dugu, 100. sua epistol. done iacuec dioen beçala. *Si Dominus volu- cap. 4.*
erit, & si vixerimus, faciemus hoc aut illud. Bal-

56 EZTVGVLA GVEROCO

din iaincoaz nabib du, baldin bici bagara eguinen dugu haur edolura. Hargaitu etraitendu San Matheo Euangelistac. *Vigilate inquit, quia nescitis diem neque horam.* Gaudate possite etiam irascantur. Cetero eztaquiqueguna etia ez uena etia badio Spiritu Sainduac ere, anñ iz galdu dela, here buruari erhorquiganaz, sobera promeratur. *Repromissis nequissima multos perdidit.*

Math. 25.

Ecclel. 19.

Gure lebenbico aitaren beccatna dela causa, harengate, haren cariaz, guztuoc gaudere prefo guztuoc gaudere mundo hunetaco gartecele hunetan, heriot, etia condeutuac.

Banña iraga, tçaz beyala, gure heriotcera condanatur. e eguineo pontu haur vñhi dagan. Badin di eegu gure lebenbico aitaren beccatuagate, ez hare bñrac, etia ez gure, ezquenduqueyela is! behar. Ceren sagarbat, edo halaco heriotce fruito bat ianquen. Bada sagar baten iatea gatic, guizon baten, a re bere ondoce guztuquin, heriotcera condanacea, badin di iusticia berriatena, soberania etia amaçoiñaren contra dela. Eguada, hala dirudi Ordea ezta haia, iduria du, etia ez iana. Ateitic sagar baten iatragate, cetero haren gauça tripian etia irachea: manua haurfi çuen, aldez hargate. uen gatzigu guehiago mereci. Baturer bere luçotasunez, cetero. ezparra guztuino sinac, batur eguna, mengoa gabe hauesten dute: baturquin etia

Etrageant:

berte. -

S E G V R A N T C A R I C : 57

berrearequin iñhafeas daudecilla, meça ençongabe, bella eganean vizen dute: iñzaguetiaz, ez eta hai, alfo den leceuan, amegat eta iuranteos eguren dute, etagnero errarrendute. Baldiña ez añaicoriz ñuengate, hunein gauça appurra garte, eta hunein erraxqui egun dudana garte iñhafeas: Bada erran nahi detatque eeen cereñ horreñ gauça errachean, appurrean eta ttipian cereñ lacotafuna eta iñmeozten mantaz contu garte egitea: erraxqui duçan, aldeaz are hoi garte iñfernuraco çarela.

Baldin lanteoaz mantaz bacineta, egun gartiaz batuz eidecilla; çur batuz edoñarri baret gartean, ofieran lartlu gabe eteen eidecilla. Coficero bat, cerdaz egurreco bat, lartu arras berli ere erabi çeneçalacoda linean, hubeçaco berceçe manamendu gartebat, eman iñhafeatçen, haditaz egiteçueyela mireçteco, ez complicea; eta ez compliceçagatic ere içan çenduqueyela çer bat iñhafeacuta eta elaçuro. Baiña gauça ttipian eta errachean, çagar baton deheçuan, çer defencuça, çer elaçunen abal duqueçen?

A danee anhiatz fabore era abantail erreceçbitu çuen lanteoç gatic, eta guero hequen gartien buruan, çuhaitz bat çerçalatu batçien çerç bertee gartietarie bat, baiña haren fruituç, etçeçala çen, Manamendu erraçç, debeçcu ttipia ibeni çeruçan; eta gartietequit

E

58 EZTVGVLA GVEROCO

ere, et çuen deguiratu, et çuen complitu, haur-
si çuen, ian çuen, arraçoiuez beraz, erraztañun
hura gatic, bera gatic ere, condenatu çuen be-
re ondoco guztiequin heriotzera: ceten on-
dococ ere, haren naturaleça hartu bait çu-
ten. Gauça, debeena, xtripiada, baiña de obe-
diencia handia. Eta hala iustuqui dago, gure
contra sententia emana: iustuqui gaude, be-
riozera condenatuac: eta estaquigu nozco.
Beraz baldin gurete buruoz contu onic, e-
man nahi badugu, condenaturic dagoen batec
beça a, behar dugu, egon bici, eta, gouernatu.

Garcelean dagoenac, ia çuten duenean,
condenatu dela biciaren gaitzera, norc erra-
nendu nola trilliteen den? cein gogotatu
jaitcen den? Hasteña hars beharapin egui-
ten, alde batera eta bertzera itzuli cen. Eta
icustitric ezuela erremedioric, ezuela es-
capalceric; hartzeintu lehentz bertez gogo-
eta molde barçue. Munduaz era munducoc
eifizen du, ezta hetçaz contutric eguiten. Be-
ze concienziac, bere arimac derouca eguitre-
co. Bere beccatuac pensatzeintu, ahalic era
hobrequena coteifitzeintu; batari eta bert-
ceari barcramendu escatcençayé. Finean a-
hal beçanbat, bere concienziac descargaturic,
eta garbituric, heriotzeari iguriquitcendio.

Bada garcelean condenaturic dagoen harc
beçala, hala prestaturic, harc diuengogoe-
tequin, behar dugu gure ere, egó, bici etabili,

SEGVRANTÇARIC. 59

hura bihar amuneco beçala, gu ere, ez iaquiu noizco, venturaz gaurco, iaiaçoaç beraz, iaiaçoaç senrençia etnanic condenaturac gaudenaz gueroztic,

Sar balitça iusticiac hamaç guişon garcelean barrera vrcebera condenaturic; eta handic athera balitça galcera egun bat, eta bihar edo berce egun batez bercebat, edo bia. Othe liçateque nehor ere, hequen artean, bicitec luçcaren esperançça iuenic? Edo ceren ez tuten lehena atherarcen, alquena içanen dela legur licenic? Estue vzte. Bada mundu haureza berce gauçatic, gure herioçera condenaturic gaudenon garcele bat baicen. Eta garcele huuetatic atheratcen gaitu iaiaçoaçren iusticiac, egun bat, bihar berce bat: bata lehen, berceca guero, eztaqui nehorc noiz, ezta legurancçatic. Beraz gauden etne, gauden prestic legurancçatic eztenaz gueroztic.

§. 1.

Comunzqui ahortan dabillan solhasa da. Eçatugu gueroço legurancçatic, bethi gara perilecan, Era halada eguia. Ceren gutren vzte duguncan, guture gogareuic gaudenesn eta aicinerat ere auhic gauçaren eguñteco gogo hartcen duguncan, arrapatcen baicatu herioçerac.

60 EZTUGVLA GVEROCO

Reclaf. 9.

Nescit homo finem suum, sed sicut pisces capiuntur hamo, & aves laqueo comprehenduntur, sic capiuntur homines tempore malo. Eztaquis guigonac bere hñaren beterric, bafña nola atnuac atcemaiten baititu arrainac, eta hegaztinac segadac; hala guigonac ere atcemaiten bere heriotceac. Arrajña alha denean, bazean dñe checanean, eta bere vñe hobequienic dagonean, atrapatcen du arrañcaleac; eta bai hegaztina ere ihiztarjac. Hala atrapatcen du bada beccatorea ere heriotceac bere beccaturey bere gogarene datchetenean, goçoquienic allia çayenean, eta gutien vñe duenean.

Midicuen errata da, presuna batec, sendoen denean, duela ericeco perñic gñehien. Eta hala noiz eta vñe baituçur, heriotceac çure ganac dagoela vermenic, orduan oh: dago comuniqui hurbilenic. Corrac pagatu dituçunean; etche betria eguin duçunean; vñeac ezondu dituçunean. Finean çure eguitecoey garaituzic, baque on batean taccera, eta çerbait solegu eta plazer çure butuari emaitera prestacean çarenean, han da bere hala heriotcea.

Ezcarat deus ere, beiraquiaren pate garata acc beiraquia bafño perños era hantcorrago. Eztagu beiraquitac heçanbat indar eta sopportu ere.

Auguf. ser.
3. de verbis
Dóm. 10. in.
10

Quid fragilium vase vitreo? Et tamen firmius est durat per secula. Et si casus vitreo vase timentur, sanctus ei & febris non timetur, dicit

SEGVRANTÇARIC. 61

San Agustinec. Cerda beirazco vntcia bñño gauça samurea gorie eta hauts corragoric? Eta alabaiña ailtchateen eta beguiratcen doneau, irauten da mendez mende. Ceren etortcearen perit badu ere ez ordez eztu sincceraren edo çahartcearen perille. Beraz beiraquia haiño perilo, ago gara eta ezteus ago. Ceren belaztoparic, erotiric, edo eritafunic, ez guertharuagaric ere, eta geure buruac ahatic eta hobequiena errecaizatu eta beguiratu agatic ere, adinae berac eramaiten baicaitu.

Bethi goaci, ezgara behin ere baratcen.

Quasi aqua dilabimur. Vrasen pare gara: vza beçala hurburteen gara. Corpora nostra rapiuntur, fluminum more. Cure gorpuizac vrla terra beçala dohaci. In idem flumen bis non descendimus: manet idem fluminis nomen, aqua transfusa est. Ezgara behinere vr batetã biatan sartcen (dio Senecae) vrasen icena bethi da bar, ez ordea vta. Ceren nola bethi haitoha, eta bethi aldatuaz, ezta behin ere lehena. Ez eca bada gu ere, nola bethiere baiçaci, eta bethi aldatuaz, eta muthariaz, ezgara behin ere lehenaç. Eta ezpene beha eçaçu, nola presua bat gazteric çahartcera, eta are batçurau vrthetie vrthera ere, aldatcen eta ezetcatcen den idurian ere, lehena ezitruclia iartceuden, cein different eguiten den.

Vita nostra nauigans similis est, et namque qui nauigat, stat, iacet, vadit, quin impulsu maris du-

a. Reg. 1.
Senec. epil.
36
Senec. ibi-
dem.

Greg. epil
16. tom. 2

62 EZTVGVLA GVEROCO

eztur. Gure bicitea itzafoz dohanabeçala da (dio San Gregorioe) itzafoz dohana, itzean, edatean, lo datçanean, eta gre iarritic dagocnezu ere, bado ha, ezta orduan ere barateen. Ceren vntciac, nahi ezpadi ere berequin baitaraina, Hala garamaçça bada gu ere gueure adinac eta demborac berequin; ezta paufaceric, ezta gueldisceric eta ez tricatceric.

Galdeguiten deraççucenean, ceubar vrthe diturçun, eta ihar deſten duçunean, hogoy edo hogoy eta hamar diturçula, ceren ceure conçuan hala baititurçun, baditudi ezurçula ongui ihardeſten. Ceren San Agustinec dioen beçala. *Anni noſtri venimus, tu eant, non enim venimus ut ſeruis nobiscum.* Gure vrtheac exhortcen dira ioaiteco, eta ez gurequin egoiteco: iragan dira, beraz ecin detraççegu baitugula. Eza hala baldin vrthe heçuan buruan, jar bagaiteci heçaz, cer eguin diren gogocran, eztugu deus editenen Aitcitic iccuſſico dugu, ſentitu gabe, ioan çaiçquigula, eta nola ezraqui gula çahartu gazeia. *Tempora labuntur, ſacriſque ſeneſcimus annis.* Demborac badohaci, eta vrthe ic hil batçuez, hoſtic eta habarroſtic eguiu gabe çahartcen gara.

Eraicenda, honeſaco bici içaru cen hirur hogoy vrthez, baiña hobequi erran liççue, hil cela hirur hogoy vrthez. Ceren ſortcen garetean, haſten gara hiſcen, orduan abiatcen gara, eta ezcaza behin ere baratcen. Le-

Auguſt. in
plalm. 63.

Ouid. lib.
6. falto.

Vide Au
guſt in plal
127. 10. 2.

SEGYRANTÇARIC. 63

henichiltcen da haurtafunā: haurtafirmaren
 ondoan hiltcen da, morroinafunā: morroin-
 afunarē ondoan hiltcen da gaztetafunā: ga-
 tetafunaren ondoan hiltcen da çahartafunā:
 çahartafunaren ondoan hiltcenda femonta-
 funā. Adin guztia e lecarrī darraitça: iragat-
 tea eta hiltceaguztia da bat: bata bettearen
 ondoan dohari, halaco moldez, ecel azqueñ
 adina dathorreneco, accabatu baitirate lehe-
 neco guztia. Ceren San Gregorior dioen
 beçala. *Ipsē animē quotidianus despectus, quid aliud
 est, quam quedam proxima mortis?* Egungo e-
 gunera ahitce eta flatatce hura, cerda, luçar-
 o hiltce bai baicen? Quia iratchequiric da-
 goenean, bici da, eta orduan hiltcenda, ceren
 orduan ahitcen baita. Erratceaz biciccen da,
 eta erratceaz hiltcenda. Hala bada gu ere,
 bicitceaz hiltcengara, eta hiltceaz biciccen.
 Ceren bicitcen garenean hiltcen baicara. Eta
 cenbatenaz eta guehiago bicitcen baicara,
 hanbatenaz heroteeco pareira hurbiltcen a-
 goçara. Hala erraten du Senetac. *Quotidie
 morimur, quotidie animē demitur aliqua pars vite.*
 Egungo hiltcen gara, ceten egun oro gure
 bicitceari cenbait pochin eta parte guticen
 eta edoquitcen baitça. Eta are hæten eta
 handitcen garenean ere, gure biciatpitcen
 eta laburcen da, Berli doha, eta behin ioanez
 guero, eta ioan denaren bihurtceric, eta ez
 echorquignaren segmantçaric.

Greg. tom.
 17. Super
 Euang.

Senecēpis
 24.

Pagin-

64 EZTVGVLY GVEROCO

§. 2.

ERraiten ohi dugu. Venturaz egun hillen egara, venturaz bihar, ezaguoren baten segurantzaric: beraz lehen baino lehen, behar dugu bide oncan jarri, enganatuac gurucha ezcaiteceti. Hucda erraiten dugu, eta erraitca otigui eguiten dugu; ordea oñratca beñi ere gueroco ezzen dugu: heriorca çahartcercocogai, egorzten eta ordenatcen dugu. Ecin finherz deçaquegu, adinac berac accaba artcino, accabatucogarela. Erran bai nahi dutçun beçanbat: venturaz bihar hillen, venturaz gaur, venturaz ez çahartuco. Ordea çahartuco baiquina beçala gueure gauça guztiac eguin. Gueure nahiarequin batean, gueure guçoac hanbat segurantzca emaiten deracu, non çahartu hutesceco ponturaino, ez carla hillen iduriteen bait çaicu.

Genes. 3.

Erran ceratenean deçbruaç gure lehenbiceo aita amey. *Nuquamquam moriemini.* Etçarete hillen, finherçi çuren bere hala, eta finherçi ere colpe batez osloqui, dudatu gabe. Eta dembora hartan etcen hait miresteco, hait finherstea. Ceren nola baitçiren munduco lehenbiceoac, etçiaquien oraino heriorcearen bertinac, etçuten nehor hiltcen cela jecussi, eta halatan ertaxqui enganaru ciruen. Hala bada nahi guinizuzque gu ere enganaru; moide berean nahi lerazuquegu guri ere, ezca-

SEGVRANTÇARIC. 65

zela hillen, sinhers araci. Ordea nola gure orai bertceren barchanicuffiz, eta gure barchan ere çaharceaz eta flacatceaz frogatus, bairaquigu segurqui eta guerzinquí, hil behar dugula, ez dugula itçarteric, eta ez nehoizco segurantçaric; eciu engana gaitçaque gu, gure lehëbicio aita ama hec beçain erraxqui. Gure quicorçar, guri ezcarela hillen sinhers arceitecco, edo sinhiellen haquendu beçala, eraguitecco, bertce bide bat harteen du, bertce loco thailubat iocatcen du, bertce mathaz eta traçaz vfatcen du. Ez osloqui, ez colpe batez, baina oppurbana eta egunetic egunera luçatiz at aparten gaitu. Sinhers arceitecen deracu, ezcarela egun hillen, ezcarela bihar hillen, eta bihar beçain epe luçeric ez, eta ez bihar arteiño bicitenco esperantça ezuenic: era halatzen era handic, nola ez partugu yste egun hillen gacela eta ez bihar ere, bretteengara, segue baiquina beçala, edo seculan, hillen ezcarela, baiquiniaqui beçala.

§ 3.

EZtaquigu noiz hillen garen, eztaquigu noiz içanen den gure azquen egunz: ezta beraz araçoin, iaquin deçagun, noiz içanetu ezten ere. Ordea badirudi ecen, noiz içanen den ezpadaquigu ere, badaquigula noiz içanen ezten. Ceren errasten dugu ecen

66 EZTVGVLA GVEROCO

guero, berece vrthean onduco garella; orduan huncelaco era halaco descargu eguinen ditugula, beraz badaquigu ezteia anarterainoicanen, bitarican igurifiquico çaicula, edo behincçat erraiten era eguiten bedere badugu, baiquiniaqui beçala.

Gue nahi guenduque eguiñ guetue biciteceaz, era bicitecco demboraz, oihal pufcabatez eguiten duguna. Oihalaren parte bar, neurteen era ordenatcen dugu çapataco, bertee parte bar, jacataco, era gaiteracoa behar diren, bertee foriticoen eguitcco. Hala bada, oihalaren beçala, guetue biciteceatê ere taun, iabe era nabusi baiquina beçala, ordenatcen dugu biciteceaten parte bar, era parrerico hobretena eragiena, gaiteratauna, munduarentçat, eraguero gaiteracoa, gaitoena, çaharatauna, laincoarentçat. *Quod in manu fortuna positum est, disponis, quod in tua dimittis*, dio Senecac. Ethorquiquincco gauçac, fortunaren elcuan era venturan daudecinac, nahiditotçu, oraidanic gouernatu; traçatu era destatu: era presentecoac, ceure elcuan dituçunac, vizten dituçugaltetera: duçunaz ezuçu contutic eguiten, era ezuçunaz, eguin gogo duçumiraçuitlu. Orai laincoac emaiten derauçquitçun biciteca, ofafuna, indarra, anicea era onbasunac nahiditotçu, laincoaren beraren contra çabiltçala higatu era galdu, eraguero, oraino eman ezterauçquitçunac, era venturaz

Seneca de
breuitate
vite cap. 9.

SEGVRANTÇARIC. 67

emahen ere ezteraux quicunac dioçu eeen,
haren cerbitçuan empletatuco diruçula.
Iccuffaçu ceure infutafuna, delgouernua eta
galtecco bidea.

Niniuitec penitencia eguiteco berrogoy e-
gunen eppa, efpacioa eta seguranteça çurela-
ric, hattara behatu gabe eta azquen egunsten
beguira egon gabe, bere hala, ichenbieico e-
gunezu, hafi ciren penitencia eguiten eta bere
faltèn esse mediatceñ; eta handie eta hala-
ian falharu ciren. Cergatic badaguc ere, ez-
tugu hala eguinen? Cergatic vrei behar dugu
gueroco, ez berrogoy egunen baiffa baton e-
re, segurantçaric ez tuginaz gueroztic?

Noeren demboran, iaten, edaten, iocaten,
dafiçaten, ezconten, fal-erofi eguiten, eta
ethorquiçnerat anhitz gauçaren ordena-
cen, penfaccen, eta traçatecu, hari cireja,
hartu eta hondatu çituen vrac. Hala da bada
peril, guercha daquigun çuri ere, gueroue
guerora gabilçanoy. Ceren hec cein guti
çuten, are guc bairugu, hec baiño segurantça
gutiago; eta aiteinerat hobequi behatecu ez-
padugu, galtecco eta fin gaitz eguiteco, idu-
ri, arau eta molde guchi ago.

*Nola gauraco venturaren, venturaz, venturaturic,
galicea garen.*

C A P. V.

Ola gure Iamgoicoa baita hain on, bihotz bera, misericordios, pacienciatu eta ethorcor; erraitenduçu. Anhitzi iguriqui dio eta iguriquiteçen dio çahatu hutesceco ponturaino, naturale çac berac, bere ahala eguin aru eitioz beraz ez tur oraino cer lehraturic, ceren venturaz, hala eguinendu enequin ere, venturaz dioçu. Era eztaquiçu venturac, venteraten locoac, eta tornuac ditue la?

Hitur ventura molde, hitur ventura fuerce edireiten ditur pontu hunen gainean. Ichenbicoa da, beccatu eguiritic era anhitz peritolaric beguiratsen era gnibelateen gainean. Handic erraitenduçu, ez tur beccaturic eguin nahi, ceren venturaz hetan nengoela, berre azquen egunac atrapa nintçaque. Ez tur ebatñ nahi, ceren venturaz iusticiac atce man nintçaque, vrece edo açota. Ez tur iocatu nahi, ceren iocoa ez ta erreta, venturaz gal neçaque. Ez tur ezcuetan dudabaz gabetu nahi. Ceren venturaz guero, nahi dudanean,

VENTURATVRIC, GAITCEN GARELA 69

eznuque. Hala erran ceratuegan Virginia euhurtec, Virginia erquet olio esque ethorti ceizteney. *Ne forte non sufficiat & vobis.* Ex-
teratuegu eman nahi, ceico venturaz guero,
ezquenduque gueuretçat alqui. Hala Dathan
era Adiron bere lagû batuequin lurrac iretsi
eihenran ere, eguin çuten, inguru hartan ei-
renec, handic ities, etraiten çutela. *Ne forte & nos deglutiat.* Goacin hemeodic, çeren
baldin hemen bagueneunde, venturaz herce
haze beçata, irets guinçaque gu ere burrac.
Hant da ventura ona, etborquicuneco ventu-
ragaitxoue era periletic beguitateen gaitu-
cua.

Mathe. 17.

Nunc. 16.

Bi garrera da, halabet ventura ona, becca-
tu eguin ondocoç, eguinen erremediatu na-
lra dabiltaucua. Ieruffic galdueç goacila,
laincoaren manamendurac hauti ditogula,
Erraiten dugu. Eguinac eguin, ez guchiago.
Airemerat hobequi nahidur governatu; laru-
coari ein çinez, bihozeçco vrriquimendu
batequin nahinatçarica barçcamendu eçatç.
Çeren venturaz halatan barççatueo derant,
halatan içanendu niçaz misericordia. Min-
çareç molde iunex vlatu çuen Daniel Pro-
phetac ere, erranenuean Nabueodonosor
erreguarri. Erregue aparta çaitte cente Iehe-
neco bide gaitxoeratic, era eguicun erremu-
na, çaren beharren alderacotçat bihoç bere
era misericordioç. *Et forsitan Deus ignoscat de-*

Daniel 4.

70 GVEROCO VENTYRAN

Istis miv. Eta venturaz halatan Jaincoac barca-
catuco detanzquitçu centre beccatmac. Hala
Niniue hiri handi hartaco erregueac ere, en-
çun çuenean halterre dela haren eta harenen
contra Jaincoa, manatuçuen hiri gufria, jat-
cedilla debocinosan eta penitenciatan, gu-
friaç barur cirecilla, eta are abre mutney ere,
ercequiela eman iatera eta ez edatera, etrait-
ten çuela. *Quis scit si conuertatur, & ignoscit*

Ionz 3.

Deus, & veneratur à sacerdotibus suis, & non peribimus? Norc daqui, mehatçatu bagaitu ere
gueure Jaincoac, eta erran badu ere halterre
dela gure contra, ca gure vrriquimendua eta
penitencia icuffric, icçulico denz bertce al-
dera, ematuco çaicanz bere colera, eta vrrico
gaituenz gaztigatu gabe? Erran baillu be-
çala. Arraçoinequin da, gure Jaincoa, gure
contra halterre, araçoinequin mehatçat-
ten gaitu, eta etraiten deracu gaztigatu nabi
gaituela. Baiña guztiarequin ere debocino-
tan iat gaitecin, lehen gaitatofunean beçala,
otai ontafunean emplega gaitecin, eta
venturas halatan bihorça hausteco çaiça, vrrical-
duco gatçaitça, eta barccatuco deracu.
Hala errancioen yntei-maçstruac ere, tor-
mentatua cebillanean, Ionaz Prophetati.
Quid in fopore deprimetur? Surge & iuuoca Deum
inum, si forte cognites de nobis, & non percamus.
Cer hatiaz guçona? Cere araç lo? Eztaçu-
fac ihoçera guçilla? Hare hortie, iat adi

Ionz 1.

VENTURATVRIC, GALTICEN GARELA, 71

Oracinoan, eguioc heute laingoari ohoitz, eta venturaz halatan efcapatuco gaitue. Hala Patriarca Iacobec ere, bere anayaiequin gaizqui ceuean, igorri cerautçan bere anaya hari aitcinoetic presentac, erraiten çuela. *Forsitan propitiabitur mihi.* Venturas hunelatan, present hauçquiu batean barçcaruço de-
raur, venturaz hunelatan aditçuidetuco gara. Haurða bigarren ventura ona, ontasunean emplegateen dena, falsa eguiac etremedia-
tu nahi dituenarena.

Genef. 31;

Baiña bada bertec bat, hirurgarren bat, venturaz gaixoa, luçamenduac bilhaticen dituen, guibelsmendutan dabilana, eta per-
zilic baicen ezten leccuan ere, seguramçac ediren nahi dituen. Erraiten çaitçu çahart-
cen hafi çarela, bi illetan jarri çarela, be-
guiac lamborcen hafi çaitçuitçula, bidearen bi herenac iragan diturçula, eta baldin hor-
rela çaudela, ceure azquen egunac edireten baçatu, ez venturaz baiña seguraz condena-
tuc çarela. Ordea çuc ezuçu hunelacoric sindeci nahi, eta ez ençun ere. Aitcitic ceu-
re nahi arequin batean venturaz extela hala-
coric leanen iduriccen çaitçu. Eta erran be-
bar bidean. Venturaz hala içanenda. Ventu-
raz condenatuco naiz, erraiten duçu, ventu-
raz eznaiz condenatuco, venturaz etea ha-
facoric içanen.

Genes. 3.

L Ehenbizio guregura, lehenbizio emazteac erran quen. Galdeguin cetaucanean deabtuac Euari, ea cergatic erquen iaten parabisuaren erdian egeoen çuhairz ederharen, fruitu ederharratic ? Ihardetsi quen. *Ne forte moriamur*. Eztur iaten, ceren erran baiteraut Iaincoac, baldin iaten badur, venturaz hiltten naicela. Eta ala baita Iaincoac etcioen, halacoric erran; etcioen venturatic aippatu. Garbiqui era segurqui erran cioen, iaten çuen egun berean hiltten ceta; erran nahidu, mortal eguinen ceta, hilquiquen çanen ceta. *In quocumque enim die ca-*

Genes. 2.

mederis ex eo morie marieris. Venturaz hura Euae berac berretu eta iratchequi cetaucan, eta bertetura eta iratchetura hartçaz, bete burua eta guztioc ere galdu ginituen.

Emazte ezcondu barec, bere senharraz bertocerequin, eta ezcondu gabeac ere, behar eztenarequin, beccatu eguitera, deliberatcen dutenean, ezcondua orkoitcen da bere senharraz, eta bai ezcondu gabea ere, içorratceaz, eta ethoc ahal daquidicayon desohoreaz eta calteaz. Orden hargatic venturatcen dira bata eta baricça ere erraten dutela, venturaz senharraz eztu iaquinen, venturaz eznaiz içorratuco. Ohoitari ere ebaltera dohangan, gogoratcen çaica, esnac
iratche-

VENTURATVRIC GALTZEN GARELA. 73

iratchequi badiatçore , gutiencan bereac emanen deraurçatela , açorca içanen duela. Baiña haxe ere sire consolacendu bere burua , çetaiten duela. Venturaz ez naute atrapatuco , venturaz eznaute sentituco. Hala badague ere , guerotic guerora gabilçanoc , consolacccin ugu guerre buruoc , eta çetaiten dugu. Venturaz huneraiño iguriquit derauraçac , iguriquico deraurorai ere. Venturaz orai ezpadur ere içanédur aiteinerac , ongui eguitcco gogo. Ezçira oraiño dumbora guziac iragan

Bada henen ventura franco , eta ez esperança eçcañe. Cerdahant? Non da ventuçua? Non da accordua? Çer eguin da adimendua? Çeure salhamendua , hantbat dihoatçunganga , seculacoçar ongui edo gaizqui içurica , ibendeçaçula ventucan? Ez: içu pençaren , ventura horrec , venturaz , ventura gaixoa emanen detatçula? Era noce bere duen guziaren venturacça , erhoqueria handia deçla?

Venturaz hunen gaiñean edetqui çetaitendu san Chriçostomo. *Sed miles , inquit , Deus dedit presidium , ut in ultima sententia confiterentur. Quid igitur , nunquid & tibi dabit? Fortasse dabit , inquit. Cur dicis fortasse? Consequit aliquoties. Cogita quod de morte tua deliberas , prouide etiam , de contrario cogita ; & dic. Quid autem si non des? Quid autem , si des? Inquit. Dae qui-*

Chryost.
Hum. 1.
1031. 4.

dem ipse, verum hoc illa certius est veritas. Erra-
 tenduçu eta erranenduçu. Jaincoac anbitzi
 emaiten derane priuilegio haur, gaztean
 gaitxo ičanagatic, iguriquitcen baireraue,
 çahat ditezqueyen arteino, eta orduan behar
 den bidean, penitencia egunio, salbateen
 baitira. Cer bada çuri halaco priuilegioric,
 edo garaciaric emaren othe deratçu? Erra-
 nenduçu, venturaz bai. Cergatic dioçu, ven-
 turaz bai? Cere n batçutan guettharceen bai-
 ra. Eguiçu gogoeta, ceure arimaz dihoatçula,
 eta penlarçaçu, contrara ere guerra dite-
 queyela. Eta erraçü. Cer ičanenda iguriquit-
 cen expaderant? Erranenduçu oraino. Eta
 cer ičanenda iguriquitcen haderant? Iguri-
 qui ahal diaçaiçu. Ordea hobrago, eta segur-
 ago da iguriquico expallearçu beçala, bicita-
 cea eta goietnarceez. Hunen arauaz erraiten-
 du san Augullinec ere, *Si enim fortissè Dotes*
non perdat nec malos, sine dubio non perdet bonos.
Cur ergo non eligamus, vbi dubitatio nulla est? Bal-
 din Jaincoac venturaz galduco expaditu
 gaitxoac, segura eta duda gabe da, ezitueia
 galduco onac. Cergatic bada ezitugu bat ere
 dudariç ezitueia hauratuco? Cergatic ez cara
 venturac vteiric, segurean iocatuco? Nola
 erraiten baitugu, venturaz iguriquico der-
 cula jaincoac, derragun (guertha ditequeyen
 gauça baita) venturaz ezteracula iguriquico;
 eta gouerna gairecin, iguriquico expallearcu

August. in
 Plat. 77.

VENTRATYRIC GALTCENGAREIA 75

beçala, eta halutan ez venturan baiña segurean içanen gara.

§ 2.

SEgur beçala dadueat, ifernura Joaiten di-
 Strenqueñenac, guero baten venturan iær-
 ricic, hartan fidacuric eza hartan enganaturic
 joaiten direla. Behinçat hafa joan cen Euan-
 gelioco aberatz hura. Ceren nola san Lucas
 Euangelistaç erraiten duen beçala, aberatz
 hari vrche ona guertharu baitceican, eta vil-
 du bastuen auitiz, iærri cen here buruare-
 quingogoetan, erraiten çuela. *Quid faciam* Luc. 11.
quia non habeo quo congregem fructus meos? Cer
 eguinendut? Noraso du hunenbar ogui ar-
 no, bihi, frutu eta onhazun? Ezurc edukit-
 ceo læccuric ere. Baiña badaquit, cer egui-
 nen dudan, erraiten dio berriz bete buruari.
 Leheneco bihitreguiac, ardandeguiac, çoroac,
 falac eta gambarac handitucotut, edukit-
 ceo læccua franco-eguinendut. Eza guero
 solegatucoc naiz, ardura guztiaç vttric, pau-
 sacuqus, hartaren gainean çarrico naiz, er-
 raiten dudala neurc baizhan. Orat atleguin
 har deçadan, ianideçadan, edan deçadan, ce-
 ren berdin extur deusen eçcafic, ezurc guero-
 coren perlic, badut ethorquicunecoçat be-
 harden complimentu guzta. Bada conu-
 hautan, consuac ongu eguin gabe, cebilla-

76

GVERDCO VENTYRAN

IAC. 11.

Ja, adituçuen cerotic mintçoa. *Sedulo huc tu-
De reperent animam suam à te, que autem parasti
cuius erunt ?* Ha erhoa, cençeu gabea, cer
mintçoaiz ? Cer gogoera darabillae ? Eguin
die hireac, gaur efcatuco çaiçquic heure aci-
maren, gaur gorpuzetic atherarie, etama-
nen deraeue. Eta guero orduan, vilduric da-
duçan on horiec noreaçat çanen dira ? Er-
hoa deitçen du aherats hura, eta araçoine-
quin. Ceren cer daerhoqueria handiagoris,
gueroço demboraz, bertçeren efcuan eta
ventura dagoenaz, bere efcuan eta segu-
rean baillu beçala, ordenatça baiño.

Ecclef. 3.

Gaitecin beraz bertçeren gaitçen cençça;
deçagun bertçeren periletic athera segurant-
ça, hartçen dugña, efciporu sainduac emai-
ten deracun conseilla. *Non tardes conuerti ad
Dominum, & ne differas de die in diem, subire
enim times iras illius, & in tempore vindictæ disper-
det te.* Conuerti çaiteci, beçatutariac etçui
çaiteci; eta ezççaçula berant ezteççula
egunetic egunera luçat. Ceren gutien vilt-
duçuean, ahantçenic çaudenean, neurria
betheco da, laincoa hafferritico da: eta gue-
ro mendecuzco egunean, herioççeço dembo-
ran, galduco, eta defegunen çaitu. Badirudi
haur eman nabi çuela adircera fpiritu sain-
duac berac, errançenean. *Ne dicas amico tuo
vade & reuertere, & eras dabo tibi, cum stesum
posses dare.* Ezteççula ceure adifquideari,

Prou. 3.

VENTURAYVRE GALYCFN GARELA. 77

duhala era dathorsela, bilhar emanen dioqu-
na; baldin haduğu ematecoric, emogu be-
rehala. Etran nahidu. Egunen duğun onguia
era onfaluna daginçula fite, guerico ventu-
ran vici gabe, luçimenduran, etarvan ethor-
ritatibih gade.

Egun bacez galdeguin ceracaten Alexan-
dro handiari, ea nolatan erdiçti etairabaci
guen hanbar victoria? haubat on eta onhafun?
haubat hie eta ere çulina? Eta ihaz derfi çuen
lahurçmi. *Nihil procrastinans.* Ez deus lu-
çatuz, ez deus bihar muneco viciç. Eitçela
egundaiño eguncan, eguin ahal çegan gauçar-
ric bihar muneco vici; etçela egundaiño
gueroçoa fidate, eta halatan hain irabaci
handiac egunen çituela.

Ezeitçilla beraz gu ere gueroçoañ fida.
Ceren gueroçoañ haziñ, ventura bat ahal ba-
dareque ere, ez ordea segurantzariç; eta er-
hoquena handia da segar beharduen gauçar-
ren, venturan ihentçea; bihar muneco ef-
perantzariç eta penlean vizeca.

*Nola den guero ego çais? ego, beccaturia
ilquicea.*

C A P. VI.

A Nhirzeran ere çferitura çainduan, com-
paratçea da beccatores, ardi etrebela-

78 GVERO AGO GASTZ AGO DELA

tuarequin. Eta arragoiñequin. Ceren anbiez gauçatan haitirudite elccar. Ardia bere laguney azquentcen çaiuean, hataco moidez bidonetic, eta bere ardi lagunena alhapidetic aldaratcen, eta hastantcen da, non guero ago, vrruntcen ago, galitcen ago, eta errebelatcen ago baita. Diru bar edo echaztun bat galteen duçunean, han berean galdu cenduen leccuan guelditcen da, eta bai edireien ere, ezta bera handic higitcen. Baitia ardia orenetic oranera, leccuz aldaratcen da, oihanean barrenago sartcen da, beñi eta galitcen ago eta errebelatcen ago da. Hala bada beccatorea ere, guero etaguzogalitcen ago, errebelatcen ago, eta bere aztura gaixtoetan barrenaga sartcen ago da. Hargatic erran çuen erregne

Pfa. 111.

Dauitec. *Erravi sicut ovis qua pergit.* Errebelatu nintcen eta galdu, ardia beçala. Ceren beccatu bai eguin çuenean, bere hala, berree batetan, behaztopatu, eta erori baitcen.

Ardia errebelatu berrian da, erraxenic editeiteco, eta incontrateco, eta bai candela ere, itaungui berrian, oraino horziz gabea denean, berrixluteco, eta iratchequiteco. Hala da bada beccatorea ere beccatu eguin berrian, gaientic eta prestenic beccatutic ilquizeco.

Sagarroya, bere eguitez ere, nequez erditcen da, haina are, bere faltaz nequezago. Ceren nola larçuan baita latz, eta gaitaina

BECCATVTIC ILQITCEA. 79

carloz beçala, puntaz, eta arantceez berthea, era vmeac ere, bera beçala jarçaz, eta arantceçuar baitic; vme hec erdi beharduenean here arantceez, eta carloez min eguiteç diocce, eta halatan minari errendauric, erditceco meneratcen denean, barrenac farceintu eta han ahal beçanbat eduquitçeinu. Era nola hala daduçan bitarcean ere, handitceç, eta gogortcen bastira vme hec; eta alabaina erdi behar, edo bil; handic azquenean, harti baten contra permaturic, lehen eguinen cen baino nequez ago, era penaz ago erditceen da. Bada haur heror obra onen eguitceco, luçamenduran dabilin, beçatoroa baithan ere gertatceen da. Ceten nola conuertitceca, era obra onen eguitceca, erditcebat beçala baita, halatan, conbatonaz, eta guelçago baitago, handitceçaz obra on herçaz, nequez ago erditceen da. Beraz kanelaran, lehen baino lehen içanen da ho herentia, eta çirax-ene obra onen eguitceca, eta beccatvtaric ilquitceca.

çure lurreaz, çure baimendu, eta licencia gibe, etche bat hasten deratçuenan, ceten çaldia obraren acabatceca viz baciniceca petil baillaque, acometa ljaççuen çuen ditela lor hazen gainean, hartaracotçat, aicçiduric beçala, ordenatcen du legueac, egorz ahal deçaqueçula obra berria. Hala eguin behar da bada beccatvtetan, eta beccatvtuceo obratu ere; berri diseino egotci behar

f. de nouis
operis
nuncijs L. Præ-
tor.

80 CVERO AGO GAITZ AGO DELA

dira-eren bertela nabicodu deabrucaco-
meratu eta alegatu, obra zaharcu dela, eta
hartan zuten duela.

§ 1.

ERrazago bada ere on habituaren atherar-
cea, era coberatcea, salduaren baino, e-
ditzen da guztia egun ere bere onac habi-
ten beçala, salteen ere dituenic. Eta haut
beror guertatzen da animaco gaureran ere
Veldur direla, bere concientciac alha car-
tela-beçatu bat edo bñabacẽ ezutela egun-
nan erraiten dutela; eta hequen ere yizeco
gogorequin dānilçala, beccatnac eguten-
di-uzteneç, habituen diuzte bere animac.
Bañā veldurtañic gabe, luincez, concie-
ntciac eta munduaren erraitaz ere, conu-
ric eguin gabe, ançficabequi dabilçaneç, sal-
teen diuzte. Bahibat tabernata arnoçū igort-
cen duçunean, gartigacẽ dioçu tabernari
educhi deçala cenbaic egunez bahi hura, eta
guero hequen huruan atheraco duçula. Bañā
çoc nola atheraco duçun ecen barren ago sar-
cẽ duçu; eguneric egunera bahiaren gainean,
arno guchiago hartcen duçu, haçaco moldeç
ecen azqueneço icculuric bahiaren valioz
edan duçula, bahi guztia tabernan vizecen bai-
tuçu. Bada haut beror ceure animaz ere egui-
ten duçu. Erraiten duçu, bahi bai, bañā neho-
latā ere ezteçaqueçula sal. Erraitẽ duçu becc-
atu bat eguinen duçula, eta ez guehiago. Or-

BECCATYTIC ILQYTCAA. 81

deabat eguin, etabat hari, hābaz iratchequit-
cen dioçu bere oudotie ; halaco inoldez, eta
suertez arimaren gainean, beccatuaren çorra
berretcē, eta çargacēn duçn, non azquencan,
bahi guztia, cein baita çure arima, tabernan,
deabnaren escuan, eta borherean gueldit-
cen baita, hartçaz, non bere gauçaz beçala,
nahi duenaren eguiteco.

Beccatutic ilquitceco, luçamēduran dabil-
lanati, guerthacēn çauca, cenfuto eta intere-
feco diruaren irabacia pagacēn eztenari,
guerthacēn çaicara. Halacoari vrrhetic
vrrheta, çorra handitcen, berretcen, eta are
baldin dembora luçcaz badago, doblatcen
çauca^r eta ordian ezta erraxquiago pagutcē.
Ez eta beccatua ere ezta, egonaren buruan
aisequiago ezremediatcen. Ceren bataz dea-
bruc, egunetic, eguneta, çure arimaren
gainean, escu guehiago hartcen du; eta ber-
ritz berreca, ceren nola çu baitçoz, beccatit
eguinaz, eta becatutā egonaz, hala doha lai-
coo ere çure arimatic ihes eguinaz, eta vrrun-
duaz ceren ceçori lehenic vrruntcē baitçara.
Eguicū contu eguicū gogoeta, ea cenbat
vrrhe duen beccatuean çaudela, eta beccatua
eguiren hari çarela ; eta editenen duçu ecen,
vrrhe hetan guztietan, laicoa ganic vrrun-
cen eta apartacēn hariçan çarela. Bada co-
munzqui loaiteco beçanbat dembora, behar
ohida, bihurtceco ere. Beraz hunelatan çuc

82 GVERO AGO GAITZ AGO DELA

ere ioan, diren hamaz vrtheoran, edo guehira-
gotan, hariçan baitçara Jaincoaganix vrrunt-
cen, beharce duçu : hurbiltceco ere, hain
bertce demboraz. Nolatan duçu bada vrte,
hambat demboraz iraganduçun bidetic, hain
Iabuzqui, vrthe batez edo, diaz, ceure çar-
hartcean, çahartcen baçara ere, bihurtuceo
çarela?

Eguia da ordea, halaco, faborea, garacia,
indarraçta haicea eman ahal diçasio spiritu
sainduac çure gogozri, eta vorondateari, non
vrruntcea baino fitez ago, eta demboraz gu-
titz ago, eguin baitçaqueçu hurbiltceca.
Ordea eztaquiçu çure barchan hala gueri ha-
tuceo denz : haluco faborerie, eta garaciariç
eguinçaitçuntz.

Maria Virginea, eta Joseph Mariaren espora
vrrundu çiren Ierusalenietic egun baten bi-
den, han hey Iesus haurra vrthecabea azquen-
duric. Eta guero bilha abiarri çirenean,
ediren çuten hiru çarren egunean. Dembo-
raz guehi ago, behar içatu çuten editececo,
galceco haino. Hala dirudi bada halaber,
demboraz guehi ago behardela, beccatuen er-
remediatececo, egutececo baino. Cerç beccatu
eguten hari çarenean, Jaincoaganie vrrunt-
cen çarenean, comunç qui çare çara, sendo;
eta indartsu-baiña guero Jaincoo gana bihurtu-
en, eta hurbildu nahi duçunean, eri, çara,
flaco, eta çahar. Beraz orduaz gaitz ago iça-

BECCVTIC ILQVITCEA. 83

nen da hurbilteza, lehen vrruntces baiño, Halatan erraiten du Propheta Davitec. *Qui Psalmo 78
elongans se à se peribatur.* Çure ganic vrruntcen direnec sin gaitz eguinen dure. Eca Iaincoac berac ere mehazehatecintu halacoac, erraitend duela, *va eis qui recesserunt à me.* Beguira Ofex 9:
beure eneganic vrrundu, eta apartatu direnec çori gaitz hequençat.

§. 2.

BEccatuac ilhuntec du adi médua, flacatcen du memoria, eta gaitatrec du vorondatec cenbatenz beccatu guehiago, eta beccaturan egon ago, hanbatenz, adimédua, memoria, eta vorondetea eztheus ago. Hanbatenz deabrua itunago, eta nabuñago. Hanbatenz Iaincon ganic vrrunago, eta apartago. Eca hanbatenz çure indarra, eta ahala ere, etsaiari ihardesteco itipiago eta flacoago. Bada gauça hauc hunela direnaz gutroztic, nolatan duçu çuc vste, guero-hobequi onduco carcla, eta beccaturic ilquirco çarele orai baiño? vrra ttipi deñio ecin iragan deçaqueçu, çer eguinen duçu bada handi daginean? Cuhaitz tripiaç, oraiño erroric ezutenac, ecin arheraditçaqueçu, çer eguinen duçu bada errozia, eta handi ditecinean? Erran nahidur-orai beccatuguti duçuncan, eta guti horiec ere betri direnean, ecin de-

84 GVERO AGO GAITZ AGO DELA

libera de çaqueçu , halaric ere , horicetic il-
 quircera , cer içanen d: bada guero , becca-
 turic heteric era heran demora luceaz gogor-
 euric çaudenean? Orai hamar beciaturecuin
 diharducaçu , guero ehunequin iharduqui
 beharcoduçu . orai yrthe baten edo biaren
 vñantça gaitzoa duçu , guero hogoyena edo
 berrogoyena içanen duçu . Beccatu eguitcaz
 coropilloac doñlarceintuçi , garheac herret-
 centuçi , carga handatcen duçu . Cer etbo jue-
 ria da bada haur vñte baituçi , ecê guero ca-
 ga handiarequin hobequi manaiatuso çarela ,
 orai tripiarequin baiño? Vñte baituçi ecê gue-
 ro hamar beccature barecamendua hobequy
 erdieñico duçula , orai burzena baiño? Vñte
 baituçi guero , eritafuna hñdi dadinean errar-
 agi içanen dela fendatcen , eta erremediatecê ,
 tripi denean baiño? Etzaquicu noña erraiten-
 duçen (paritu saĩnduac? *La ignis prolixior gravat
 medicum , brevis sanguinem pascit medicum* . Eri-
 tafan luceac , eta çaharrac neccatecen du mĩ-
 dicua , baiña labuerac , eta berriac , eguitcco
 guti emaiten dio , hura laburzeni fendatecdu .

Eccles 10

In vita Ae-
 sculj apud
 Sars. cum 4
 pag. 117.

Eguia hau , emañ ceraucan adicera aingui-
 rubatec lçhenago mendietan eta ermitecan
 bicitecen ciren saĩndu heteric baci . Hartu-
 çuen ainguiru hanc guizon baren iduria , eta
 ioancca mentieraco saĩndu heteric baren ga-
 na , eta escutic harturic erañã çuen oihauccan
 barecua , eta han etacutci ceraucan guizon

BECCATVTEC ILQVITCEA 85

har, hari cela egur eguiten. Era çama bac eguitic, lochu çuenean, haticen enfiarcen, eai iasan ahalceçaqueyens. Batiã hain eguiten handi, eeen ecin iasanez vici bauçuen. Vici çuenean, hafi ven bertiz bigarreuean, egur eguiten, eta bere leheneco çamaren handiteen. Handiçuenean, hartu çuen, eta haticen lehen beçala enfiarceua iasan ahal ceçaqueyenz. Batiã arc orduanguitiago, ce- ren iñfundania handiñago baitçuen. Ordea guziarcequin ere, haticen haur garrenean ere lehiateen, egur eguiten eta bere leheneco çamaren, lehen beçala handiteen, vñlex- een halatan arinduco ceitan, eta erraxqui- ago iasoen eta eramaneu çuen. Sainduonec haur icentfi çuenean, galdoguiticico aingui- ruan. Cer cehoqueria dabaur, vñle bace gui- gon hunc, betrecuz, carga arinduco çasca- la? Eta handitez, erraxqui agoiñazoen eta eramaneu duela? Orduan ihazdeñi etico aingui- ruac. Nosrela due bada munduco eihu- queria ere, vñle baitute beccatotec beccatu anhirz equin, carga piduarequis hobequi iai- çaleco direla arnarequin haino. Erraten bai- zate. Orai berabedut, Orai çieuen arx an da- talçadan, beccatuac, ecin vraditçaquet; oraiño dembra appur bacez hautan egon be- hardut, furtceic ere, eandut, iratçequit- cen deranedala. Batiã guero guziar viciçoi- tut, guziararic iñquico narz. Iñcañunaren

86 GVERO AGO GAITZ AGO DELA.

iesua, erhoqueriaren erhoa, vste baituçu ecen guero, herpendic vrthe baten, edo biaren buruan, orai baiño beccatu guchiago duçunean, holinean bartenago çaudënean, eta orai baiño flacoago çarenean, aiseçulago, eta erraxqui ago isquitco çarela. Ilrqui bequçu erhoqueria hori burutic, egotz eçaçu ceura gogoric, eta sinhets eçaço, guero ago gaitz ago içanendela. Eta Ouidior dioen beçale. *Qui non est hodie, cras minus aptus erit.* Egun gai ezteca, bihar gutiago içanenda.

Ouid. li. 1.
de remedio
morit.

*Nola guçtate guero a ibiltcaaz, coherateen
deçofantça guçtca.*

C A P. VII.

PROV. 23.

ERraiten du spiritu sainduac. *Adolefcus iuxta tiam suam, etiam cum senioris non recedat ab ea.* Nor nola gueroateen baita gaztean, hala comuzqui eguizen ohi da, çahartcean ere. Orduan hartcë duen bideca, plegua, eta vñancça, eduquitceen du gueroat ere: ezta handic higitceen, ezta handic aldarateen hazi itchetquitceen çaica. Dembora luçteaz bide bat eduquiduen vrari, ezta erraz, bercecarar irioitea, eta eraguitea. Ezta erraz bide haren, eta handic iragaitcaz, hartu

BECCATYTIC ILQVITCEA 27

duen vñantçaren , abiaduraren eta laster-
 rarengal aracircea. Ez eta beraz , ezta er-
 taz içanen , dembora luceaz toberaro deñ
 vñantça gauçobaren ere viztea eta aiatceca.
 Çamaria gazte deñño hezien da. Haragui
 berri deñño , gacitcen da. Çuhairça txipi deñ-
 ño burlandacenda : Fincan gauça guztieç le-
 hendicitan harteen duse bere plegua eta ortk-
 hoia , eta behin hartuz guero nequez vizteen
 dute. Gogortuz guero gauz da bihucateca.
Quo semel est imbuta vocem, Servabit odorem re-
sta diu. Elteca luçaro eduquitcen du, berrian
 hartuen duen vñantia eta cutfua. Dio ora-
 tioe.

Orat. ep 1

Pluraz.

Licurgoe eracusteco Lacedemoniacoeç,
 cein indar handia çuen vñantçac , hartu ci-
 tuen bi çhacur gazte , bi or eume amabate-
 nac , eta sabel aldi bateracoeç : eta herarie
 bara , vñant çuen bechi ere , etchean barren,
 cucinaco eta succaldecu , etce-plateren ar-
 tean : eta herriz berteca haci çuen campoa
 ihicico orequin batean. Eta guero handitu
 cirenean eraman çiruen biac treçila batean
 Lacedemoniaco iende hequen aitecinera eta
 han lachatu eta largatu çituen , eta largat-
 cearequin batean, egoreci çerantzzen bere aite-
 cinera , çibi bar eta haragui puscabat. Eta
 ihicitan vñantia , abiatu çen bere hala erbiaren
 ondote , eta herriz berteca , cucinan hacia,
 Jothu ceican haragui puscari. Eta guero er-

88 GYEROTIC GYERORA COBERATCEN

ran cerauen. Iecuslaque iauaac cer eguiren;
duen vñantçac, cein indar handia duen haz-
cuntçac, lehen bico seguitçac, era ohi-
cundeac : Nola or haucatic bara, bere haz-
cuntçaren arauaz, lochu çauca haraguarì,
eta herriz bertces, iatraiqui çaicari iticiari.
Eccles 7. *Faij sibi fant, erudi illos, et curua illos de pueritia
errorum.* Dio Salomonec. Semeac dirucunean,
escola irçatçu haucetic; vçur itçarçu edu-
qui ttipi direino azpicic. Ceren behin handi-
tuz guero, eziturçu, hobequiago, manu-
cortuco, escuperaco, eta ez plegatuco.

§ I.

DEmbora luceaz beccaturan egoieaz era
vñatceaz, bertce calteric ethor expale-
di ere, pleguaren eta aztura gaixtoaren hart-
cea baiten ere, hura òera behar ligatereque as-
co, beccaturan paufarctic beguitateco,
eta lehen haino lehen bide oncan iben arait-
ceco. Ceren hain du indar handia vñantçac
eoen erraten baitu san Chisofkomec. *Cum
maxima celesti cibo allorantur iudei, Cepas & allia
requirunt, adeo consuetudo valet, cuiusmodi ha-
bit robore.* Iu duet Mana ceritçan iankari on,
ezti, goço hartaric franco çutelaric, guztia-
requin ere, vñantçac haindu indar handia,
eeçen hare errequerituric, Egiptoco tipula
baratçurietara, bihurtu nahi baitçuten. Era
handic

Chrys. ad-
uersus vi-
cuperato-
res vitæ
Monasticæ
cap. 3. tom.
7.

DELA VSANTÇA GARZTOA: 89

handic erraicen du Sen Augustinec. *Peccata quatenus magna & horrenda, cum in consuetudine em-
venerint, aut parua aut nulla esse creduntur, vixne
adeo, ut non solum non occultanda etiam etiam cum
predicanda ac eliffimanda videantur.* Beccaturac
honda eta in garri tçan apate ere, eripi eta ez
deus iduricçen çaitçea, heran vlatu duenaili:
hain ez deus ecen gnetu, handic harat, nahî
ago bajuto, estali bairio, agnetu, campatu,
eta sanatu.

August. in
nethrid.
cap. 2. l. 1. 3

Erregue dauici etnan ceratçatenean Saulen
hatinac baironê, ecin hobeaçoaç eta halacçoaç
guziçatçequin ere, probeichu bairio, calie gue-
li ago eguilen cioten, erapacçen çutçen. Ceren
nola anateratçioçean hechi argain ibile bair-
cen, ezpaicçen oratçio hatinacari vlatua.

1. Reg. 5

Eta hala vetti cituen, erraicen çuela. *Non
possum insedere quia usum non habeo.* Haina
hauquin ni ecin higuî çaitçequi, çeren eznaiz
vlatua. Indatçue Habuilla batçue, çerbat
harricçequin, eta huan vlatua bainatç, aixoç
gum har epaçue, ecen nie eguicçendut, herçaz
neure eguicçhidea. Eta hala eguicçen ere çuen.
Ceren lehenhicçen antatçiqui çuen hatinac fin-
catu ceratçean bere estaçatç balaracçen erdiatç,
landatu ceratçean copetçan, eta egocçen çuen
ventçutçitç lutzera ordea çuero hunde dem-
bora çutçiren bairenean, hain soldadutu çen
eta hermeran vlatu, trebatu, eta ançatçuto,
ecen egun batçoz hatinac gabe, Sautu ihesi

DO GVEROTIC GVERORA COBERATCEN

cihoala, hartu baitçuen, Gohat handi haren
ezpata, erraiten çuela, ceen etcela mundoan
harentçat halacoac era ez hare nahiaçu ççe-
nie. Cer erran nahidu huncç? Lehen Saulen
harmac, etipiac etacinaç baitçiren, handiz
eta piluz vteiciruen, eta orai Gigan handi ba-
tensac iduriceuçaitça etipi era arin? Bai. Ce-
rentçhen etcen yfaxua, etcen harmetara egui-
na baitça guero eguin cen, yfaru cen, en-
seinu cen, yebatu cen, eta enseiatceac, yfat-
ceac, eta trebateceac, lehen gairç ceno, etax-
tu cerancan. Ceren yfaruaci etrabailuac ere
etçaitça hain etrabailu iduriceen, ezçitu hain
senticeen; Eta ez senticeco, eçevetaco lar-
va ere lodiceen, gogorceen eta khaillutcen
çaiç. Halacoari, eta haitçari, etçaitça hain
fite eçevac mofuriceen, iccorçirinaç eguiren,
eta ez haraguiac ethentcen, eta ez minberat-
cen. Ceren San Crisostomoc dioen beçala
Censuradinis emm vis, & in bonis, & in malis,
magna. Gauça hundi da vfança, hala oncan,
nola gairçtoan. Eta badio San Geronimoc ere.,
Asperam nobis & insuetam virtutum viam, nimia
facit consuetudo, que si in alteram partem transfe-
ratur, invenitur semita iustitie lenis. Beccatua-
ren vfançac gairçtendu verthucearen bideat
Ordea baldin vfança hura. Itçul badadi bert-
ce aldera, gairçtatatafubetic omiafunera, ediren-
nenda, verthucearen bide hura vera, etçerç,
atçeguin, eta placent. Esquiribatcen hasten

Chyfoft.
Hom 3. de
penitentiis
tomus 3.

Hieronim ad
Celasium.

DE LA VSANTIA CAERTON. 91

Çarenean, cein bigui dirçarqueçu erhiac, Jo-
huac beçala daude. Ceren ezparura vsatuac.
Baña guero, eta guero vsatcen eta trebat-
cen dira, hain trebatcen, Eeun azqueotan,
bertce alderac beha çandela ere, hitzen erdiac
esquinbatcen batutuçu. Hala icussico duçu
dendan batcen ethean ere, officiafaze abradar-
ra handia daramala, pontuac huffu, eta lalter
emaitcin tuela: Baña aprendiça baklian, ba-
rath, eta pontuac contatuz beçala hari dela.
Ceren ezparura aprendiça, Officiales beçala
vsaua, ohitua, eta trebaua. Halaican errai-
tendu Aristotelec. *Ex alia multotias itorato, sit*
habitus. Ez behingoaz, baina maiz, eta an-
hitzetan vsatceaz, eguiten da trebetasuna, eta
aztura. Eta behin aztura hartuz guero, trebat-
tuz guero, anhitza gauça eguitē da, gogoa pen-
satequeetan, eta vorondatea ere halurateque-
tan ibili gabe. Hala erraien du San Crifostol-
moe. *Conuersado est, qui postea, etiam absque*
delectione fit. Anhitz etan, hartan gou pensatu-
ric, ceinacren çasa. Anhitz etan, cermintço-
çaren ezcaquiçula, arneguac, eta iuramentu-
ac eguitaintçu. Anhitz etan, bertce alderac
beha çandela, erhiac soinu eguzteco erabil-
ceintçu. eta hanc guztioç dica, vsantçaren io-
cosc, trebetasunaren colpeac, eta azturaren
cornuac.

Garcelean farcen eaituz tenean, farthu berri
hartan, vsna onduçu, quitacia aditcen duçu,
erraiac nahaiten .jaizquitçu, tenecox çara,

August. libj
2 Ethicoz.

Chrysof.
Hom 10.
tom 3.

§2 GYEROTIC GYERORA COBERATCEN

Baiñs bartenhattan obiturz guero, indurrac queratz harrçaz, cenbait detuboraz, berheac crabiliz guero, forteen çara, ez-anfatacen çara, edet elten duçu.

Vsarçaitc goitcan goiz iaquitcen, era oren hartan iratçarrico çara. Vsar çaitc anbitz iaten eta edaten, eta berhi hala nahico duçu. Ate atre mutuec ere ezrute, bere li heneco vstua, edo etli garribat-bedere içan gabe, lehen içan diren oftauetaric, aicinat, iragan nahi. Hain du indar handia vñantçat, ecen erraiten bairu San Augustinect. *Ipsa quoque macaria consuetudinis, etiam que adinuat visitare, nouitate perturbat.* Anbitzetan ere, daquigulatic, habefiçatequeyela darabilagon vñantçaren vztaz, era hautstea, ezrugu guziarequin ere vztan, era ez hautzren, ceten aldatce hura, bautsteo, eta vztico berritafon hura, gaitzè baitçaiçu. Cer nahiçu guchi ago. Bada erraiten duenic, eta eguie; haurretic poçoin iaten vñacen dena, azquenean poçoinic haz ditocqueyela, era mantena.

August. 1.
Fortun.
disput 2.
com. 6.

Comment.
sup 3. cli.
8c.

§ 3

BAda baldin huncin gauça borteiza, eta indartfoa bada vñantça; Cer eguineo du berhiere, gazteic çahartceraino beccaturan vñato denat? Nola vtçico do çahartcecan, gaztazua coberatu duen vñantça? Veldur naiz vtz

DILA VSANTÇA GAIXTOA 93

ezteçan. Ceren San Crifostomoe dioen beçala. *Annosa passio medicamento momentanea non curatur.* Arraçadura vrbatua, narrio çahartua, çauti gaizcoatus, ezta pontu bateçaco midicuntçaz sendaccen, ezta behingo vifitaz erremedjatcen, eta ez hain fire leheneco elantera, estatura eta egoitçara bihurtcen. Ceren nola eritafun handiac, sendacuz guero ere, vtzetn ohi baitu bere ondotic, cenbait herzu gaixto, cenbait eutsu, narrio eta arraçadura hala vtzendu dembora luceaz beccatutan egoiteac ere bere ondotic, cenbait ondore gaixto. *Sis mutare potest Ætiopi pellem suam & pardus varietates suas, & vos poteris benefacere cum didiceris malum.* Dio Ieremias Propheetac. Mairn herrico mairu beltçac bere lartubeltça, eta Tigre arrac ere, bere nabardurac, colore pi ardatuac, alda, vtz, eta muthaditçanean, aldatuco, vtçico, eta muthaticoitu presuns gaixtoac ere, bere vsantçazco gaixtaqueriac, eta beccatuac.

Chryc. 12.
tom. 1.

Ierem. 131

Hilatan iccuffico duçu, gazte demboran beccatu baretan vsatu duenari çahartçean ere, eta deus ecin daidiqueyenean ere, gogoa bedere, eta beccatu hartçaz mingarçeez, aticguin hartcea bedere, badatchçala. Ceren San Agustinec dioen beçala. *Non quiescit, corpus desiderium, quantum frigiditas noster affectum,* Çahar gaixtoac, çahartu agatic, badu gogoa, iadarra çarca falta. Ahoa doi idequitçendu

Aug. de vit.
tu correcti-
ca ad lora-
tem cap.
22 tom. 10.

94 GVEROTIC GVEROKA COBRATCEN

eta idequitçenduçu, eta gnztiarequin ere arne-
gu eta iuramentu eguiren hari çara. Gorputza
ecin iasan deça queçu, eta ala barña amurubaz
mintço çara. Fincan lehen cerean seguru ba-
ituço, barren gueto ere, ametsetan, eta eldar-
nioetan ere edireiten çara. Eta cete eguiren-
du haut? Vñantçac, azutac, gortean hala,
han, eta hetan seguru, eta vsaru baituçu, eta
vñantça hura heçuruetan barrena sarthu baitça
iteçu. Eta nola çahartu aganc, heçurac guel-
ditu baitçaitzquitçu. Hala guelديو çaitzquitçu
vsantça, azutac, eta handic fortcen diren, inu-
guidac, abiadurac, eta inclinacino çaitz-
guztiae ere. Holatan erraitendu Job guicoñ
saindu hanc. *Offa eius implebuntur varijs adoles-*
centia eius, & carnes in pulvere dormient. Gaix-
rosten heçurac betheco dira gazte denborac
beçatuez, eta harequin batean lurrean ere
lohacartuco dira, ezute behin ere vicio.
Ceren San Gregorioc dioen beçala. *Teneb*
illum prava consuetudines, quem semel ceperunt,
atque quotidie duriores existunt, et cum eo in pulvere
dormiant quia non nisi cum eius vicia finiuntur.
Vñantçac beçatuae iarraiquicé ohi çaitça
nehori herioceraño, eta lurrean barrena sar
arceño, ezute hareraño vizen, eta ez co-
monzqui han ere.

Iaincoac beguira çaitçala, vñantça gaixtoac,
çure baithan, oflatu harcectic; eta vñantça
hura, hazcunça bihurtcectic. Ceren nola ba-

Job. 10.

Greg lib.
15. Moral.
cap. 5.

DELA VSATÇA GAIXTOA. 95

ita Heticas daritegan erirasunbar, ecin eguiten baita, succarra dembora luceaz, eta appurbana heçuretan barrena sartceaz: eta eriz. sun hanc ez partu erremedioric, miracuilluz edo baicen, eta ipaitecorz ere chost luçaroz hala da dembora luceaz, gogoan, eta bihorzean barrena, sarturic dagoen aztura gaixtoa ere. Hura da Hetica gaixto sarthua, acheraccon, eta erremediatcen gaitça. Eta halacoz gatic eraitendu San Augustinoc Thombaa barrena sarthua, eta chorcia dagoela: eta gaineco harri-estalquia, jaquitera eta hats hatceza, yzzen ezteua, vsabiça gaixtoa dela. *Moles illa inposita sepulchro, ipsa est vit dura consuetudinis, qua premitur anima, nec respirare, nec resurgere permittitur.*

foil.

AUG. Serm
44. de vet-
bis Damia
tom. 2.

Haur beror eman çuen aditcera gure falbarçailleoc berac, Lazaro, laur egunetaco hil quiraitus, subitz hats-beherapen, eta sentimendu eguiniç, pitzcu çuenean. Berce guztiaç erraxqui eta sife cegoela pitzcu sicut, baiña Lazaro, iduriz, nequez. Aditcera emaitesgatic, ecin gaitz den, dembora luceas, beccatutan vsarua, vsteidua, eta quirastus dagoen, beccatorcaren sendarcea, eta erremediatceç. Halacoz, hartara helicendens, Lazaro quirastua beçala da, iaincoaten bohere handiaç baicen, ecin erremedia-ditequeyena.

Arraçoin hauçaz, guztioç emaitenda adicera, nota luçamendutan, gue rotic guerora

96 GVEROTIC GVERORA COBRATCEN

ibliccaz, hartcen den vñantça gaixtoa : eta vñantça hura, ohoia oihalean beçala, sartcen den, gogoan eta bihorzean barrera. Eta nola den enganamendn handia, eta gure galgarria, erraica, guero onduconaiz, guero bide onean iarriconaz. Cezen guero haren ondoan desirainco duçu, berce guero luçcagobac. Eta halazan guerotie guerora çabilçala, vñantçarequin batean, comunzqu guerrhatcê dena, heriotceac atrapatutic, sin gaur eguinen duçu.

Nola vñantça gaixtoac gogortcen, eta ez anfiatcen duen beccatuen.

C A P. VIII.

GAUÇA gaixtoa, eta perilosã da, orainocoan erran den beçala, beccaturan egoiteaz eta segurceaz, coberatcen den vñantça. Baiña are da gaixtoago eta perilosago, vñantça haren ondoco ondorea; haca harraric forcen den bihia, haca emaitenduen fruitua; cein baita, beccaturan usurceaz, gogortceaz, ez anfiatceaz; eta ahalquea, ohorca, eta presturasun guztia galdutic, doiltorqueriaz preçatcea lortatcea eta fendagaila egucea.

DUELA BECCATOREA. 97

In circuitu impij ambulans. Dio etregue Da-
uitec. Inguruca, edo ingurunean dabilica
gaixtoac. Badabilica, ordea inguruca, pro-
betchugabe, behiere leccu bereta liburteen
dizela. Hala dabilianac, eguiten duen iraba-
ci guzia da, lurraren aurizquitca, çapatca
eta gogortca. Eta cenbare naz eta guchiago
bairabilla, haubatenaz çapatca ago, eta go-
gortca ago du. Hala bada beccatoreac eta
beccatutan ibiltcaaz eta vfaccaaz gogortca-
du bere concientca, mailu colpecc ingudea
gogortcaen duen beçala.

Etaiten du aditcaera efcritura fainduac, bi-
tiffac beçala dizela gaixtoac, eta azqueneco
egunecan, ezquerreco aldean, ibenico dicu-
la laincoac. *Statues hodos à senistrit.* Bitiña,
alunz-omea, gazte deiño, on da izteco, fa-
murda, vxteda, faloalda: ordea galicen du
adinac. Gueto eta guero doha, gaixtatuz,
çailduaz eta gogortuaz. *Et erat hodo aspe-
rum facit hircum.*

Pál. 11.

Matth. 13.

Plaut. lib. 1
Epigram.

Beccatoreac lehenbieçian beccatu guti
duenean, badirudic en oraino, çerbait valho
duela, famurduen partecic, vxtet duen aur-
quientçatic, endreçeta onic eta goçoric ba-
duela. Eta hala orduan, predicaric, conscil-
Ju onez, eritasunec, bete lagunac biltcaen-
çaitçala ccuñteaz, gortçicic, eta hunelaco
bertet peril mueta batçuez, iccaracccen da,
manberacccen da, senticorccen da, eta bere

58 VIANÇAC EZ-ANSIATCEN

buruari alharuric, ethorquicunaz gogoreran iatccenda. Baiña beccatur bethez guero, ple-gua hartuz guero, vfaruz guero, era vfança çaharuz guero, gaitaccenda, ez anfiatccenda, era aldezainguiru gaitsoen berdin, deabven paretzu eguiten da.

Vide Sancti Thom. 1. p. 9. q. 2. c. 2.

Nola Ainguiruac bere edimenduaz erdiets abal ceçan guzeia, ez guc beçala appurbana, era pofaruz, baiña colpe barez era offoqui erdietsi baitzen, Iebenbician hartu çuen bidca daduca era edegucodu feculacotçat. Behin maccurtuz guero alde batara ecin chuchen oiteque bertcera era ez guibelat bihur. Eta hala guerthateen çateu gurere hiltcen garencan. Ceren san Damascenoc dioen beçala. *Hoc est hominibus mors, quod Angelis castus.* Ainguirueran beccatur eguin çuena, eguitendu gwre baithan ere heriotçat. Hec beccatu eguinez guero, erçuten erre medio-ric, ez eta guc ere, beccatutan hillez guero. Bada ainguru gaitsoen egoitçara, hurbilt-ccu gara gu ere, beccatu eguin hucfç, beccatutan gogortcera isutcera era ez anfiatce-za ethortcen garencan. Ainguru gaitsoa be-lingoaz galdu era gogortcen bechieretoz hala bada gu ere, ez behingoaz baiña bai au-ñiz eran era anhitz beccatu eguinez eta he- ran vfaruz gaitcen era gogortcen gara.

Damascen. lib. 1. p. 1. q. 2. c. 2. Thom. 1. p. 9. q. 2. c. 2.

S Thom. 1. 2. lib. 2. q. 2. c. 2.

Eta halaco beccatua gogortuz guetozcoz erraiten da spiritu sainduaren contracto bec-

DVELA BECCATORIA. 99

ratua dela. Certe hartaraz guero maliciazcoa
 baita, Era nola flacora sinuz eguiten den beccatua,
 erraiten baita, aitaren contra dela; eta
 iaquin gabez eta inostiaz eguiten dena
 femearen contra dela; hala maliciaz eguiten
 dena ere erraiten da spiritu sainduaren con-
 tra dela. Cein baita hain perilosa, non galde-
 guiten baitu San Thomas. *An sit remissibda.*
 Ea barceaquicun denz? barcea ahal direquey-
 enz? Eta ihardestendu jehenbicoric; be-
 hingat mercedez denaz beçanbarean, ez-
 tuela barceamendutic mercedi, ceren mali-
 ciazcoa baita. Bi garenaihardestendu, mali-
 ciazcoa denaz gueroz, ezuela bere egitez
 barceatecoetaric. Ceren nola baitira erita-
 sun batque, hain handiac, gorputz gortia
 flacatua, vengutua, eta ecindua; bencen du-
 tenac, eta etiaric hain iaunteen çairçanac, non
 dere içanez, eta eguitez ezpaitute erremedio-
 ric, ezpaitira sendaquicun. Hala ostina-
 tuaren, gogortuaren, itsutuaren, eta ez au-
 siatubaren beccatua, eta eritasuna ere hain da
 handia, non berenez ezpaita sendaquicun, eta
 ez barceaquicun. Ceren sendatecoo, eta barce-
 cateco behar diron erremedioac, berac be-
 ze saltaz, eta bere maliciaz, bere placetera
 eta iaquilara, vraten baitico, probecharu ga-
 beiragaitera, eta galterera, Eta halaran hala-
 co beccatuagatic, cein baita spiritu sainduaren
 contracoa, erraiten du San Matheoç,

Vide Sancti
 Thom 2 1.
 qu 4 1.
 & sequenti-
 bus & q. 14
 art. 3.

IOO VSANTÇAC EZ-ANSIATÇEN

Math. 12. *Non remittetur in hoc seculo, neque in futuro.* Ez-
rela barccatucco mundu hunetan eta ez
bertcean ere.

Eguia da ordea nola Jaincoaren misericor-
dia baita guzcoen gaincooa, guertzarrenda,
halaco beccatuetarie ere cenbaiten barccat-
cera. Ordea san Thomasec diocen beçala, ez
maiz, gutitan, eta miracuilluz beçala. *Per*

S Thom.
vbi supra.

*misericordiam Dei aliquando tales quasi miracu-
lose sanantur.* Eta erraiten denegan, ezrela ha-
laco beccatua barccatucco; aditcent da, ezte-
la barccatucco, ez ceren Jaincoac ecin barcca-
deçaquyen, edo ezten cenbait barccateen;
baita ceren bataz gutitan barccatcen baituz
eta bertceaz cerengaitz baita; era linean ce-
ren nola maliciazeoa baita eta ez flacorasu-
uezeoa, expaitu halacoac bere eguitez barc-
camendurie mercei.

f. 1-

Caldeguiten dute Theologoc ea cerar-
raçoñez, edo cergatic, deicen diren
beccatore batque, herceen artetic oñina-
tuac, gogortuac, iditutuac eta Jaincoac beccac
ere vtiac? Era Jaincoaren aldeic denaz be-
çan batean, eta erraz jaquitien, eta erraz
arraçoñaren eta differenciaren emaiten eta
edireiten. Ceren Jaincoac hala beccatutan
gogortuey, nola gaincaco bertce beccatore

DVELA BECCATORUA. 101

guztiey omaiten deraue, mundu hunetan di-
reino saluatoreco, eta beccaueraric ilquitce-
co, alco duten beçain bertee garacia, lagune-
ça, eta labore. Haren aldetic bada behardena,
ezta handic deusen faltaric, eta ez escasie,
Harc iguzquiac beçala eguiten du, oncy, eta
gaixtoey, guztiey arguitcederaue. *Solem* *March. 5.*
summas facit super bonos & malos. Eta Ioidoue
Pauloc dioen beçala. Iaincoac nahi du guz-
tiac salua ditecin. *Qui vult omnes homines sal-*
uos fieri. Eta halaber guztien athey dagote,
guztietan deitcedu, idequi baliagote nahi.
Ego sto ad ostium & pulso.

1. ad Thim.
2.

Apocal. 3. -

Ordea guztiarequin ere nola anhitz lec-
cutan, eraiten baitu scriptura sainditac, be-
ccatore batçac, berteen artetic, direla go-
gortuac, isutrac, eta Iaincoac ere vteçac,
eta are Iaincoac berac isutcen, eta gogort-
cen dituela: badirudi behar ligatequeyeja
Iaincoaren aldetic ere bilhaen, eta etnan
cenbair causa, arraqoin, eta differentcia. Eta
editececo, taquin bearduque eoen, iccusten
duentan gure Iaincoac, nola gauden becca-
vutan sartuac, anhitz enseiu, eta pensu
eguiten duela, gure beccatu hetaric atherat-
ceco. Anhitz mainaz, eta traçaz vñatem,
direla, gure bide onen ibenceco. Nola gucu-
re vorundatea gucure escuco baitugu; nola
nahi badugu baitetz, eta nahi expadugu ecetz
erraitceco libre baicara: gure vorundate libre

Ego iodu-
rabocor
Pharaonis.
Exo. 4.
Quem vult
indurat.
Rom. 9.
Extora cor
populi Iud.
1. 16. 63

103 VSANTÇAC EZ-ANCTATÇEN

hunen araubaz , densetan ere bortchatu ga-
be , deiteen , eta thiraten gaitu laincoac bere
gana. Eta comunzqui lehenbicio aldian , ez-
caitu guztiz ocentzqui , eta bortitzqui deiteen
Jondone Paulu bat , deitu çuen beçala. Bai-
ña deiteen gaitu appur bana , emequi , ezti-
qui , orainaz , concientia alharuz , eritafu-
nac eruzuez , bere predicacion erranez , eta
anbitz bertze moldez. Eta huna lehenbicio
co deiteen , eta thiraten gaituenean ihardest-
ten badiogu , lurbiltzen bagatçaitça , gu-
rubigartenean , biciquiago , eta sendoqui-
go deiteen , eta thiraten gaitu : eta hala , ha-
la hirur gartenean , eta aitcinat ere. Halaco
moldez , non arquenean osloqui , eta com-
plinuqui , campotic , eta barrenetic delcurie,
eta faboauric , bere garacian , eta adisqui-
deraçunean , beçatu guztiaz barecuric
ibentzen baitaitu. Ordea lehenbicio deitee,
thirate , eta fabore ezti comun herçaz con-
turic eguiten eztuguneâ , herçaz prohercha-
cen ezcatenean , hec ezrecibitzen eztitugu-
nean , biburten bada ere , oraino berriz , le-
heneco fabore comun herara beretara , eta
oraino orduan ere deiteen bagaitu ere , asco
den beçain bertze : eta aitcinerat ere prestic
badago ere , molde berean , lehen beçala deit-
ecco , eta faboratçeco : ez ordea orduan , ezta
comunzqui aitcinago iragaiten. Erran nahi
dut , lehen beçala bai , baiña ez çairuela or-

DVELA BECCATOREA. 103

duan, lehen baiño hortizquiago, eta sendo-
 quiago deiteen, eta sauroateen. Eta haur
 gurene falraz. Hala erraiten du ene escola
 nabusi batec. *Obstinati exsecrati ob suam culpam
 vix, aut nunquam videntur bene prioribus auxiliis,
 neque ira non accipiunt posteriora illa auxilia,
 qua reliquis peccatoribus saepe donantur.* Ezte-
 ratuzquigu emaiten fabore bere gaitiezcoac,
 abantaillezcoac, eta emendailuzcoac. ceren
 ezpaituugu etrecibiteen comunac eta ardu-
 racoac. Edequiteen deratuzquigu bi garrenac,
 ceren gaitzqui vfatcen baituugu lehenbici-
 coez. Ceren baldin gauça tripian, eta appur-
 tean leyal dena, arraçoin bada, handiagoan
 ere emplega dadin. *Quia in paucis fuisse fidelis
 supra multa te constituit.* Baditudi bertee al-
 dera, leyal eztenari, emanen ceicana ere ede-
 qui behar gaitzala. Ongui da, eta merceia da
 aiteinero fabore tripiez conturie eguiten ez-
 tuerari, eztaquitçan ematu handiac. Gureac
 dira faltac. Ceren San Augustinec diuen be-
 çala *Nunquam prius Deus deserit hominem, nisi
 prius ab homine deseratur.* Ezta behin ere Iain-
 coac vizeen guicoñu, baldin guiconac lehen-
 nic, vitz epadçça Iaincoac. Fabore comunac
 arduracoac, eta asco diren beçain berteeoac,
 emaiten deratuzte gogortuey, eta oflinaruey
 ere, ez ortea bere gaitiezcoac, eta aiantail-
 lezcoac. Eta agueri da ezetz. Ceren nol-
 añhitz baitohz garaciatic garaciara, lagunt-

Cumele,

Math. 24.

Augustin.
 libro. 88.
 de tempore
 tomo 10.

104 VSANTÇAC EZ-ANSTATCEN

- çatic lagunçara, eta faboretic faboretz, fa-
 hore bere gainezcoac, arduracoac baiño han-
 diagoac dituztenac, bere hala lehenbicio
 vquitcean senticortcen dira, bide onean iart-
 cen dira. *Ad cuius saltum, comitata sunt viscera
 eam.* Edo behineçat hadate bere baidan bar-
 rena, aifecabe bat, conciençiarean alhadura
 eta ninbera dui handibat: hain handia, non
 eciu orgu bere beccatuetan iarhaititezque
 eta ez sofega. Baiña fabore bere gainezcotic,
 comunaç eta arduracoac baiño handiagoric
 içaren ezuteneç, ezute conciençiarean
 halaço alhadura handitic eta veldurafonic
 içaien. Anticitic sofegatuqui, presuna segu-
 ratuac beçala daude, eta hala egoireta da he-
 quen loria. Hala erraiten du halaçoez minte-
 ço dela spiritui sainduac. *Letantur cum male fe-
 cerint et exultant in rebus pessimis.* Gaizqui
 eguitezen, eta eguin ondoan, guzrietan atle-
 guin hartcen dute, hartan loriatcen dira. *Im-
 punitatem profundam mularum viderit, contemnit.*
 Gaiz-oac beccatuen. hosiuean sartuz guero
 eta betan Luçaro vsatuz guero, ezin antia-
 tic, ezraduca cõmuc, gainetacoac, sentien ga-
 be eguiteintu. Eta badio Iodec ere. *Bibunt im-
 quitatem sicut aquam.* Presuna egarric vr-
 hoçça beçala, eiaten dituzte beccatuac. Erran
 nahi du: erranqui eta hartan atleguin hart-
 cen ducela. Halaçoey nota saincoarequin
 etfai bairira, eta etfai ere bairrena, ezteraitzo
 emaiten,

Cantic. 5.

Prou. 2.

Prou. 18.

Iob. 15.

DUELA BECCATORIA 105

emaiten, bere adisquidey, edo gutiago esai direney emaiten derauzten erretasun iratsarpenasun, bareneco herorasun eta bertee fabore handi ishil batzue. Eta hec ez emaiten Igit!
guero, berac here saltaz isluten, gogorteen, eta ez anhiarren dira. Hala erraiten du San Agustinec Pharaõnuz inimico dela. *Quid est quid dixit, ego induabo cor Pharaonis, nisi cum abstru gratis mea, obdaret illam nequicia sua?* Iaincoac beccatorearen vicia, isfutea, eta gogortzea, ezra ez Iaincoac berac islutasun haren eta gogortasunaren emaita eta ibentecaa, Baita hura da, Iaincoac ez arguitues, ez beratzea, fabore bici handi bere gaitheco liequen, beccatoreac berac, hala causatoric, ez emaitea: eta handie isfutea eta gogortea vicia. Hurela aditu behar da, eta haurda, Iaincoaren aldeac eman ahalditequeyeta arazoifia, cergatic erraiten den, beccatore batzue, berteen arteic, ditela isfuta, eta gogortuac, eta Iaincoac isfuteen eta gogorteen dituela. Erran nahidu: bigarren fabore handiac here saltaz ezterauziela emaiten, eta isfu eta gogor ditucin permititcen duela,

Aug. serm. 88. de temp. p. e. qui est p. r. de Pharaõ. tom. 10.

§. 2.

Cergatic erraiten den beccatore batzue, berteen arteic ditela isfuta, gogortuac eta Iaincoac ere vicia, bada gure alde-

H

106 VSANTÇAC EZ-ANSTATÇEN

tic ere arazçom bat, are claragoa era aditeco etrazagoa, vein haitz vsantça, legimentça, demaora luceaz beccarutan egoitça. Handic, hiala, egonete, itfutçen eta gurgortçen da beccatorca: Handic orrafunera baiño, gaixtatafunera orriagoa, isuriagoa, eta emanagoa guelditçen da. Handic erroac eguitçintu. Fincan handic, beccatua bereracotçen, eta natural beçala erreudacçen du, tan era edan gabe baiño guehiago, beccatuic egun gabe ere ecin dagoqueyeia, iduritçen haitçaca.

Eguiten duçu egun beccatu bat era beccatu haitçaz orhoitçen çara arratçean, alhatçen çaitçu ceute conscientia. Eguiten duçu bihar bercebat, eta orduan ere orhoitçen çara. Ordea egun baiño, bihar gutiago, orhoitçen çara. Lehenbician senticor, eta guero era guero gutiago. Lehenbiciric beccatu eguiten duçunean, veldur çara, bi garçenean ere bai, ordea lehenbicicoan baiño gutiago. Eca hanbat vsatçen duçu beccatu eguirea, hanbat segnitçen duçu, non alde guzaz veldurra gaitçen baituçu; vsatuari beçala, heran laqueçen baitçaitçu; era handic harat batere ezpaitçendu baiño guehiago, ezpaitçutç conroric eguiten. Beccatubat baicen eztuena, min-bera da, senticor da, veldur da, ecin sofega diteque, baiña elun dituenac, beccatua beccatuari iratchequiric, beccatuz betheric dagoenac, ezau anistatic, ezau sentit-

DVELA BECCATOREA. 107

cen, extaduça conuric. Ceren vfangare-
quin batean, isfutura, gogortua, ezanfarna,
erz erroac eguinic, beccaturan barrona sar-
thua baitago.

Guçon batec, bere herritic campora in-
dielara edo bertec leccu virun bateara pa-
ritcen denean, era oratio bere herrico aguer-
rian, comarquetan eta terminoetan denean,
maiz beharcen du guibelat, bere herrico
mendieratat. Baiña aiccina iraganex guero,
bere herria eta herrico luera viltatic galduz
guero, itçulcen da bertec alderat; ioan be-
har duen, era dohan leccu hartat: eta han
aldiz, bere beguac, era gogoa ere ibentcen-
tu. Bada haur beror guerhaten çaica, lehen
justu itçanic, cenbait demboraz beccaturic
gabe egonic, beccatu eguitera partice nera
abiacean denari ere. Abiatu berri harran,
maiz beharcen du guibelat, vrcidnen bicitce
pçsturat: era harçaz orhoituric, eguiren du
cenbait hatz-beherapen, errecebicen du be-
re baitian, cenbait triltura. Baiña beccatur-
tan aiccina iraganex guero, leheneco aztura
onac eta vesthuteac, begui viltatic galduz
guero, gogoric viciz guero, ibentcen du al-
diz bere gogoa, era bihorz guzia, esunen
arcean darabiltçan beccatuetan eta placere-
tan. Eta handic harat, ezru leheneco herriaz
era bicitceaz conuric eguiren, virundu da,
presentecoac darama guzia.

108 VSANTÇAC EZ-ANSTATÇEN

§ 3.

Becaru bat eguizen duçunean eriteen da arima; biaz eguizen diruçunean eritecò ago da eta anhitz eguinez vfa ça cobe rarrèduçunean, eta vfaurça còberçurac, vfauari heçala, heran laqueten çairçunean, are eriteen ago da, orçuan hurrantçen da arima. Era halacoc, ez conçillu onez, ez p edicarien erranez, ez bere lagunac hiltçen çairçala icucileaz, eta ez hucelaco bertee gauçaz, ezta conçuric eguizen, etaez probechurac atheratçen, çaltçete baizen.

Halacozari çuet harçen çairça Iainçozarequin, et bati midicuarerequin eguizen çairçana. Midicuar emulien diu ezari, edari bar, purga bat, bere eguizez ona, era ericafunari dagoçona. Ordea purg onai çan agatic, eritafuna hain da handia eta berritza, etia hain dago ahitza eta vsteldua, ezen ex paitio purgac harere onic eguizen, çairçic baizen. Midicuar eta midicuar ezizue taltaric. Norç du bada falta? Barreneço ericafunac, barreneço vstelisunac, Bada molde huncian berrean, gure-çaurçacoac ete, ezuzco midicuar, emaitendèrautça beççauric eriaz, eduznac, midicuar, çurçuar, conçilluar, eta anhitz etemedio. Baiza çuzuarerequin ete ezta ferdatçen. Aitçitic orçuan eriteen ago,

DIFELA BECCATOREA 709

orduan burritzen ago da. Eta nor du bita-
za? Er midieoac, ex Iainoac. Nor bada?
Eriae berac, beccatoreac: aldeguztez gal-
dua, natuiala, arraçatua, eta erroze egui-
nie, beccatuz eta aztuagaistoz behea bai-
tago. Iguzquia beratzen du caçoz, eta go-
gortzen zorra. Eta certarie heldada haur.
Ez iguzquia beragantia. Ceren hanc biac oro-
bat berotceintu. Baifia helduda ezcoaren eta
larraren arreo differentiaie eta natural-
çatic. Iondone Petric, eta Iudacee bieç
eguin çuten beccatu, eta biac daico çituen
Iainoac, bieç emaa certaren anbitz midieo-
na eta erremedio. Et aguztarequin ete fen-
datu çan bara eta ez berceca. Sendatuen
Iondone Petric Iainoac eogaraciaz; eta guel-
dituen fendatu gabe Iudas, bere faltaz eta
maliciaç.

Iainoac beguira çaitçala, beccatuac ez
sentinceca ethoretetic ceren halaoneç errai-
ten derauç Iainoac berac. *Lo peccato vestro* Ioan. 8.
morietur. Çeuen bieç: nan hilleç çarete, ce-
ren hancan gogortuac eta ez anfiatete bait-
çaudete. *Cor durum male habetis in nouissimo.* Eccl. 9.
Bihotz gogorra gaizqui çanen da bere çz-
queu linean.

Baldin vtz haceneça harrî handi bat eicue-
tario, narat oibe lihoaque, çosi ala behe-
ti? Segur da beheici lihoaqueç eta. Bada ari-
ma galdua hanbat vrtheç, harrîa beçala beç-

110 V S A N T Ç A C E Z - A N S I A T Ç E N

carutan vrtharua dagoena eta egon dena, no-
raco da bere azquen hincan, laincoze bere ef-
cutie vrz deçanean ? Ezta eergaldegunie.
Erhoquçria handia da, harria behçiti beça-
la, beccatutan dagoena ere, ezta i fernua
erorico vllte içaitca. Ceren harria cem pifü
den, are beccatua baita pifüago.

Bada çuciragan diren vrche guzriotan, be-
hin ere onguti coñessatu gabe, beccatutan go-
gorturic eta ez anfiacuric çaudecinorrec, cer-
tan haratu vllte duçu ? Nolatan duçu elpe-
rantça falbarceco ? Eziacuçau mundu hune-
taco aldia daguiçunean, i feroua çuretçat da-
goela ? Çu beçalacnez erraiten da. *Descende-
runt in profundam quasi lapis*. Erori ciren harritz
beçala, hondarrera.

Beraz huneiaten, ezta guerotic guerora,
ibili behar. Ezta dembora luceaz beccaturan
egon behar. Ceren egoite hura dagure gal-
garia. Handic forceen da vsantça; vsantça-
tic ederestea eder-estete, ez anfiatcea; ez
anfiarctic ez sentitçea ez senticoetic, itluc-
cea, gogortcea, eta azquenean, ahalquea
galduric harçaz preçatcea, loriatcea, eta
fenda gailta eriztea. Eta handic harat, har-
taraz gueto, eziaguiçula harçaz conuric,
garzqui da hurranda, billaren pate eguten-
da.